

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Ettevõtlusosakond

Egne Õispuu

AÜMD3

**KÄIBEMAKSUMÄÄRA TÕUSU VÕIMALIK
MÕJU PÄRNUMAA
MAJUTUSETTEVÕTETELE**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: PhD Matti Raudjärv

Pärnu 2016

Soovitan suunata kaitsmisele .....

(juhendaja allkiri)

.....

(kaasjuhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud "...“..... a.

TÜ Pärnu kolledži ..... osakonna juhataja

.....

(osakonna juhataja nimi ja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(töö autori allkiri)

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Maksustamise eesmärk.....	6
1.1. Maksude roll majanduses ja funktsioonid	6
1.2. Maksunduse mõju ettevõtlusele	13
1.3. Käibemaksu osa maksunduses ja mõju ettevõtlusele.....	15
2. Uuringu läbiviimine Pärnumaa ettevõtetes ja tulemuste analüüs	21
2.1. Ülevaade käibemaksumääradest	21
2.2. Valimi ja meetodika kirjeldus	23
2.3. Uurimus ja selle tulemused	26
Kokkuvõte	40
Viidatud allikad.....	42
Lisa 1. Liikmesriikide käibemaksumäärad 2014	45
Lisa 2. Elektrooniliselt saadetud küsimused	47
Lisa 3. Küsimustikule vastanud ettevõtete kommentaarid.....	49
<i>Summary</i>	50

SISSEJUHATUS

Tänapäeva maksuriigis mõjutavad maksud majandustehinguid. Erinevate maksudega maksustatakse nii tulu kui ka tarbimist. Maksude kogumisel on klassikalised-liberaalsed eesmärgid (riigi institutsioonide ülalpidamine, riigi kaitse jne), sotsiaalsed eesmärgid (rahvamajandus) ja muud eesmärgid (keskkonnakaitse, kultuur). Maksumaksja kohustused on paika pandud seadusega või määrusega. Eesti maksusüsteemi üheks riiklikuks maksuks on käibemaks, mida rakendatakse lisandväärtuse maksuna ja arvestatakse nii kaupadele kui ka teenustele.

Lähtudes ühiskonna arengust, tehakse maksuseadustes muudatusi ja nii on arusaamad õiglusest maksuseaduses samuti pidevas muutuses. Sellest tulenevalt peab autor oluliseks uurida maksumuudatuste mõju. Viimased muudatused, mis on alles jõustumas, on suunatud majutusteenust pakkuvatele ettevõtetele ja seega keskendub autor antud sihtgrupile.

Töö eesmärgiks on hinnata käibemaksuseaduse muudatuste võimalikke mõjusid majutusteenust pakkuva ettevõtte asukohast ja tegevusajast lähtuvalt ning nende konkurentsipüsivust Pärnumaa ettevõtete näitel. Kuna Pärnumaal on üheks tähtsamaks tegevusvaldkonnaks turism, siis on aktuaalne uurida alates 2017. aasta algusest käibemaksu tõusu mõju majutust pakkuvatele Pärnumaa ettevõtetele. Sellest lähtuvalt keskendub autor oma töös just käibemaksuseaduses tehtud muudatustele majutusettevõtetele, mis on tekitanud erinevat vastukaja ja suhtumist. Töös kajastatakse Pärnumaa majutusteenust pakkuvate ettevõtete nii positiivseid kui ka negatiivseid aspekte antud käibemaksu tõusu osas.

Eesmärgist lähtudes püstitatakse järgmised uurimisülesanded:

- uurida maksunduse seoseid riigi tegevusega,

- tuua välja teoreetilisi hinnanguid maksunduse mõjust ettevõtlusele,
- analüüsida käibemaksu osa maksunduses,
- viia läbi küsitlus Pärnumaa majutusettevõtetes ja analüüsida tulemusi,
- tuua välja käibemaksu mõju ettevõtlusele,
- anda ülevaade ettevõtete seisukohast maksusüsteemi.

Bakalaureusetöö teoreetilises osas antakse ülevaade maksunduse eesmärkidest ja selle mõjust riigieelarvele ning käibemaksu rollist majanduses. Lisaks keskendutakse maksunduse ühele osale, milleks on käibemaks. Antud osas kajastatakse lähemalt käibemaksuseaduse muudatusi ja selle mõju ettevõtlusele. Töös käsitletakse Eesti õigusteadlase Lasse Lehise ülevaateid maksuõigusest ja maksude kehtestamisest. Maksusüsteemi olemusest ja efektiivsuse seisukohast lähtudes käsitletakse Ameerika majandusteadlase Stiglitz poolt avaldatud materjale. Töös on välja toodud Eesti majandusteadlase Hagelbergi maksunduse sidumine poliitikaga. Maksukoormuse jaotuses on kasutatud Ameerika majandusprofessorite Don Fullertoni ja Gilbert E. Metcalfi poolt avaldatud materjali. Euroopa riikide erinevate maksustruktuuride kirjeldamiseks kasutas autor Slovakkia majandusteadlaste Matúš Senaj ja Milan Výškrabka poolt avaldatud artiklit. Samuti kasutatakse mitmeid Eestis majandusega seotud majandusteoreetikute artikleid ja väljaandeid.

Majutusteenust pakkuvatele Pärnumaa ettevõtetele saadetakse küsimustikud elektrooniliselt. Uuringu tulemusena valmib ülevaade, kuidas maksumuudatused mõjutavad ettevõtlust Pärnumaal. Autor on arvamisel, et erinevates asukohtades olevatele ettevõtetele on mõju erinev. Sellest tulenevalt võib käibemaksu tõus mõjutada Pärnu linna, linnaümbruse ja maapiirkondades tegutsevate ettevõtete elujõulisust.

Empiiriline osa kajastab eelnevalt läbi viidud uuringut Pärnumaa ettevõtete vahel. Selleks koostatakse ja viiakse läbi küsitlus, mille analüüsi tulemusel selgub, kuidas on käibemaksuseaduses tehtud muudatused mõjutanud ettevõtteid Pärnumaal läbi ettevõtjate silmade. Võrdlusena kasutatakse Rahandusministeeriumi poolt avaldatud tulemuste analüüsi ja Kaubandus-Tööstuskoja seisukohta. Põhirõhk on Eesti käibemaksusüsteemil ja teiste riikide näidetel, mis aitavad võrrelda erinevaid lahendusi ja nende tagajärgi. Antud vaatluse tulemusel saab teha järeldusi maksumuudatuste

tulemuslikkusest ja mõjust, mis autori arvates on seotud ettevõtte suuruse ja asukohaga. Lisaks tuuakse välja Eesti Konjunkturiinstituudi poolt 2014. aastal läbi viidud uuringu käibemaksuerisuse kaotamise mõju kohta majutusteenustele tulemused.

Töö esimeses osas annab autor ülevaate maksunduse olemusest, funktsioonidest ja maksunduses tehtud muudatuste mõjust. Põhirõhk on seatud just käibemaksuga seonduvate teemade ümber. Teises osas antakse ülevaade Pärnumaa ettevõtete vahel läbi viidud uuringust ja analüüsitakse saadud tulemusi lähtuvalt esimeses osas kasutatud teooria põhjal.

1. MAKSUSTAMISE EESMÄRK

1.1. Maksude roll majanduses ja funktsioonid

Riigi sissetulekutest suurema osa moodustab maksutulu, seega on efektiivse maksusüsteemi loomine riigile oluline ülesanne. Maksutulu peab olema piisavalt suur, et maksude kogumisega kaasnevad kulutused ei tekitaks küsimusi maksu kehtestamise otstarbekuse üle. Maksusüsteemis koheldakse maksukohuslasi võrdsetel alustel.

Maksukorralduse seaduses on välja toodud, et maks on perioodiline kohustus maksumaksjale, mis on seadusega määratud kas riigi või kohaliku omavalitsuse avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks või tulu saamiseks, et neid ülesandeid täita. (Riigiteataja, 2002) Riiklike ja kohalike maksude kehtestamist, määramist ja sissenõudmist reguleerivad normid moodustavad maksuõiguse, mis omakorda kuulub avaliku õiguse hulka. Maksuõiguses rakendatakse kõiki haldusõiguse ja haldusmenetluse üldpõhimõtteid ning maksuvaidlusi lahendatakse halduskohtus. Maksuõigus reguleerib ka avaliku võimu ja füüsiliste isikute vahelisi suhteid, sellest lähtuvalt peab see õigusharu peale riiklike fiskaalhuvide kaitsma ka maksumaksja ehk õigussuhte nõrgema poole põhiõigusi. Maksuõigus on ka osa finantsõigusest. (Lehis, 2012, lk 21)

Maksuõiguse üldpõhimõtted jagunevad mitmeks põhimõtteks, milles õiguskindluse põhimõte on õigusriigi üks oluline tunnus. Õiguskindluse põhimõtetest tuleneb ka õigusselguse põhimõte, mille aluseks on nõue, et õigusaktide süsteem peab olema arusaadav. Nii peab ka maksuseadus olema võimalikult selge ja konkreetne. Liiga sagedased maksuseaduste muudatused aga rikuvad õigusselguse põhimõtet. Kõige enam vähendavad maksuseaduse ja maksusüsteemi selgust ning läbipaistvust maksusoodustuste ja erandite suur maht. Selline erandeid täis maksusüsteem jätab mulje

nagu kujutaks maksusüsteem endast meelevaldsete otsustuste kogumit, mida saab suvalisel hetkel muuta igas suunas. (*Ibid*, lk 68, 72) Kuna maksuõiguses realiseerub õigusselguse põhimõte, mis annab maksuseadusele iseseisva tähenduse, siis on autor välja toonud maksuõiguse üldpõhimõtetest just õiguskindluse põhimõtte.

Rahanduspoliitika põhitegevuseks on teatud eesmärkide saavutamiseks vajalike maksude kehtestamine ja selleks kulutuste tegemine. Riigikassa huvides on eesmärgiks koguda rohkem raha riigikassasse. Samas ei tohi raha mobiliseerimine riigikassasse olla eesmärk omaette, vaid vahend teiste eesmärkide saavutamiseks.

Heas maksusüsteemis on maksud majanduslikult efektiivsed ja nende rakendamine on lihtne ja odav. Hea maksusüsteem reageerib majanduslike tingimuste muutustele kiirelt. Samuti on maksusüsteem läbipaistev ja õiglane – inimesed teavad, mille eest maksavad. (Stiglitz, 1995, lk 390) Üks printsiipidest, mis tagab efektiivse maksusüsteemi on suunatus, st maksud on suunatud turutõrgete leevendamiseks ja ettevõtluse soodustamiseks. Viimasel ajal on olulisel kohal leida võimalusi, kuidas arendada ettevõtlust maapiirkondades. Autor leiab, et antud printsiipi tuleks rohkem kasutada maksumuudatuste sisseviimisel.

Riigile sobivaim maksusüsteem kujuneb erinevate eesmärkide ja ühiskonna prioriteetide omavahelises kooskõlas. Samuti on oluline ka maksude tegelik mõju inimeste ja ettevõtete käitumisele. Määrav on samuti maksutulude üldine tase majanduses, maksude struktuur ja maksukoormuse jagunemine töötajate, tarbijate ja kapitaliomanike või erineva rikkusega inimeste vahel. (Võrk & Kaarna, 2010, lk 2)

Parlament kinnitab maksude süsteemi, maksumäärad ja maksustamisega seotud reeglid, mis on omakorda fikseeritud maksukorralduse seaduses ja kohalike maksude seaduses. Maksude sissenõudmise ja kehtestatud korra täitmise üle peab valvet maksuamet. Iga maks omab kindlat rolli nii eelarve tulubaasi kujundamisel kui ka ühiskonna protsesside reguleerimisel. Nii on maksud olnud alati ka poliitilise võitluse objektiks rahaasjade ajamisel. (Hagelberg, 2007, lk 142)

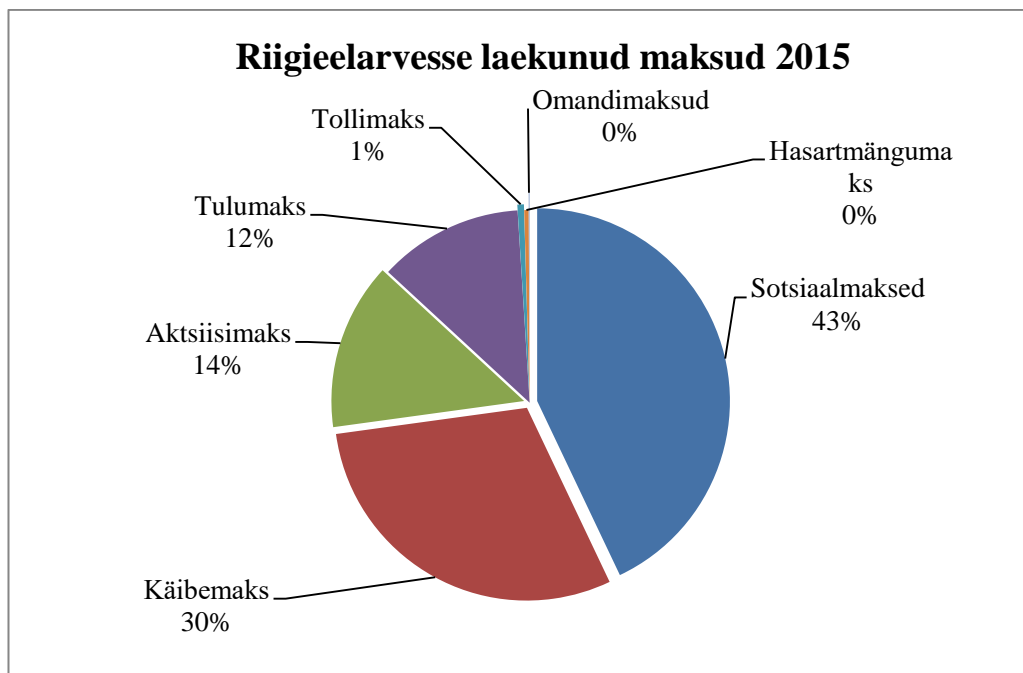
Maksusüsteemis saame välja tuua kaks peamist funktsiooni: fiskaalne ja reguleeriv funktsioon. Fiskaalseks eesmärgiks on riigi jaoks väga otseselt maksu tulu kogumine,

sealjuures majandustegevust kahjustamata. Praktikas oleks see madalama hinnaelastsusega toodete/teenuste kõrgem maksustamine. Reguleeriv funktsioon mõjutab aga tarbimist läbi maksude, seega võib maksude abil soodustada majanduse arengut, või hoopis pidurdada. Enamus makse on fiskaalsed ja nii kuuluvad fiskaalsete maksude hulka ka kaudsed maksud nagu käibemaks ja sotsiaalmaks. Kuna suurema osa riigieelarve tuludest finantseeritakse maksutuludega, siis puutubki eelarvepoliitika kokku maksupoliitikaga, kuigi maksupoliitika kuulub halduspoliitika valdkonda.

Lisaks on maksudel ka regulatiivsed kõrvaleesmärgid, mis jaotuvad omakorda majanduspoliitilisteks ja sotsiaalpoliitilisteks eesmärkideks, mis mõjutavad maksumaksja tegevust. Kui fiskaalsete normide loomisel tuleb jälgida maksumaksjate võrdse kohtlemise põhimõtet, siis regulatiivsete normide kehtestamisel peab meeles pidama proportsionaalsuse põhimõtet. Regulatiivsetel eesmärkidel kehtestatakse peamiselt mitmesuguseid maksusoodustusi. (Lehis, 2012, lk 30)

Eesti maksusüsteemis jaotuvad maksud riiklikeks ja kohalikeks maksudeks. Riiklike maksude hulka kuuluvad tulumaks, sotsiaalmaks, maamaks, hasartmängumaks, käibemaks, tollimaks, aktsiisid ja raskeveokimaks. Edasi jaotuvad maksud kas otsesteks või kaudseteks lähtuvalt laekumisest. Otseseid makse (tulumaks, maamaks ja raskeveokimaks) maksavad nii ettevõtted kui ka kodanikud ja need on maksumaksjatele selgelt tajutavad. Kaudseid makse (käibemaks, aktsiisid ja tollimaks) aga saadakse kaupade või teenuste lõpptarbijalt. Seega on kaudsed maksud märkamatud, mida ei saa aga öelda otseste maksude kohta. Nii otsesed maksud kui ka kaudsed maksud laekuvad riigieelarvesse (vt joonis 1).

Joonis 1. Riigieelarvesse laekunud maksude jaotus (Allikas: Statistikaamet 2016)

Joonisel 1 on välja toodud peamiste laekunud maksude osakaal riigieelarvesse 2015. aastal Eestis. Peamiste tulude allikatena saab välja tuua sotsiaalmaksu ja käibemaksu. Kesksele kohale on aktsiisimaks ja tulumaks, moodustades koos veidi üle veerandi kogulaekumistest. Väikseima osalusega on tollimaks, hasartmängumaks ja omandimaks ehk raskeveokumaks, mis antud joonisel kujutavad kõige väiksemaid osasid.

Kaudsed maksud tekitavad inflatsiooni ja suurendavad sisemajanduse koguprodukti tarbijahinnas. Riigitulude saamine kaudsete maksude kaudu tõstab kaupade ja teenuste turuhindasid, riigihanked kallinevad ning kuludele on vaja rohkem maksukatet, kui otsete maksude puhul. (Ulst & Hanson, 1996, lk 38)

Kui riigieelarve laekumistes domineerivad kaudsed maksud, siis sellest tulenevalt on majanduslanguste perioodil riigieelarve kergesti haavatav. Nii võib riigieelarve halb täitumine üles tõstatada küsimuse maksukoormuse suurendamisest. Samas kerkib kohe ka küsimus optimaalsest maksukoormusest. (Raju, 2010, lk 600)

Euroopa Liidu tulude tekkimine on tihedalt seotud kolme peamise maksude kategooriaga - otsesed ja kaudsed maksud ning sotsiaalsed sissetulekud. Erinevad

maksude lahendamise strateegiad, mis põhinevad maksupoliitikal, mõjutavad eelarvedistsipliini võideldes varimajandusega ja maksudest kõrvalehoidumisega ja see on üks riigi põhiülesandeid. (Stanciu, 2014)

Maksukoormuse kasv võib mõjutada poliitilisi valikuid. Makse suurendades vähenevad investeeringud nii tehnika arenguga seonduvalt kui ka investeeringud inimressurssidesse. Seega kui investeeringute tulusus on madal, siis on ka majanduskasv aeglasem pidurdades innovatsiooni ja varade juurdekasvu. Positiivse poole pealt võib välja tuua avaliku sektori kulutuste kaudu tootlikkuse tõstmine läbi infrastruktuuri või ka läbi tervishoiusüsteemi arenduse. (Myles, 2009, lk. 5) Nii võib maksukoormuse kasv tuua kaasa nii negatiivseid kui ka positiivseid tulemusi.

Maksukoormus jaotab ühiskonnas maksud progressiivseks, regressiivseks ja proportsionaalseks. Progressiivse maksu korral, kui maksustatav tulu suureneb, siis suureneb ka maksumäär või vastupidiselt. Kui tulude suurenemisel maksumäär alaneb, siis on see regressiivne maks. Regressiivse maksuna käsitletakse näiteks käibemaksu. Proportsionaalse maksu korral on maksumäär samasugune iga tuluastme puhul, suhe on konstantne. (Fullerton & Metcalf, 2002 , lk 3)

Regressiivne maks avaldab suuremat mõju just madalama sissetulekuga inimestele, kuna tarbimine hõlmab nende sissetulekust suurema osa. Erinevad maksumuudatused tekitavad olukorra, kus inimesed võivad nii võita kui ka kaotada erineva suurusega summasid. See võib aga omakorda võib mõjutada indiviidide õiglustunnet.

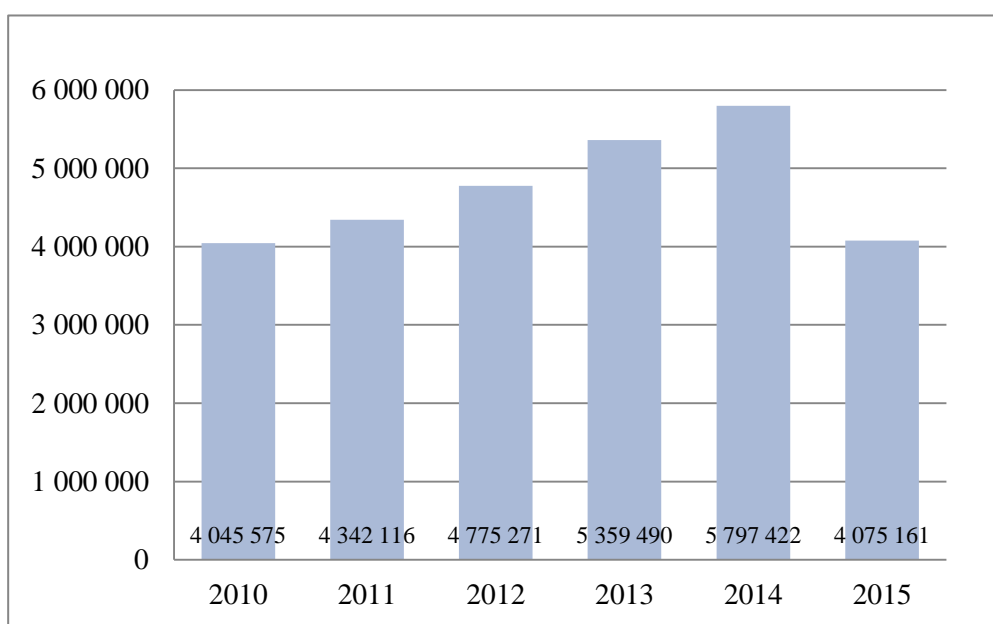
Euroopa riikides on probleemiks erinev maksude struktuur. Riigid, kus on suurem maksukoormus nõuavad väikese maksumääraga riikidelt kõrgemat maksumäära, väites, et madala maksumääraga riigid võistlevad nende partneritega euroalal. Teisest küljest kõrge maksumääraga riigid ei ole nõus oma makse madalamaks laskma, kuna neil on vaja rohkem finantseerimist avalike teenuste jaoks. (Senaj & Vyškrabka 2015, lk 192)

Üldises maksukoormuse osas jääb Eesti keskmiste hulka. Koos Malta ja Küprosega kuulub Eesti nende riikide hulka, kelle maksude osakaal tõusis kõige enam. Maksumäärade osas nenditakse, et majanduskriis mõjutas tugevalt just käibemaksu määrasid EL-i liikmesriikides. Euroopa Liidu maksutulud koosnevad: keskmiselt pool

on tööjõumaksud, seejärel kolmandik on tarbimismaksud ja ligikaudu viiendiku moodustavad kapitalimaksud. (Tingas, 2011)

Efektiivne maksupoliitika ei peaks keskenduma küsimusele kust võtta, vaid kuidas rohkem laekuks. Eestis on pikaajalise strateegia tulemusena maksukoormus nihutatud tööjõult tarbimisele. Lähtuvalt sellest on antud töö autor võtnud vaatluse alla käibemaksu kui ühe suurematest tuluallikest.

Riigieelarve maksutulude prognoosi aluseks kasutatakse makromajandusprognoosi baasstsenaariumit. Maksuprognoosi suurendavad Eestis eelkõige käibemaksu ja kütuseaktsiisi laekumise kasv tulenevalt 2015. aastal esimese poolaasta oodatust paremast käibemaksu laekumisest ning kavandatud aktsiisimuudatustest. (2015. aasta... 2015)

Joonis 2. Riigieelarvesse laekunud maksud tuhandetes eurodes (Allikas: Statistikaamet 2016)

Joonisel 2 on näha Eesti viimase viie aasta laekunud maksete suurused riigi eelarvesse tuhandetes eurodes. Kui 2010-2014. aasta andmed kajastavad tervet aastat, siis 2015 on tegu kaheksa kuu kokkuvõttega. Positiivne on maksude laekumise tõus.

Maksudest laekunud rahaga saab riik toimida ja pakkuda erinevaid teenuseid oma kodanikele. Ainuüksi 57% riigituludest kulub Eestis sotsiaalsfäärile, haridusele ja julgeolekule. Samuti rahastatakse kultuuri, teedehitust, keskkonnakaitset, kohtuid, vanglaid, põllumajandust jne. Kui makse ei makstaks, siis muutuksid mitmed hüved kättesaamatuks ja see mõjutaks kõiki inimesi. (Maksud ja ühiskond, 2015) Maksustamise üldiste trendide analüüsides saab välja tuua, et tarbimismaksude suhteline osakaal on kõrgem vähe arenenud riikides ja arenenud riikides selle suhteline osakaal väheneb just töötasudele rakendatavate maksude kasuks. (Nõmmann S. & Kärsna & Tammert & Oro & Tomson & Nõmmann T., 2003, lk 64)

Maksumaksja poolt esitatud maksuarvestuse õigsust kontrollib maksuhaldur läbi maksumenetluse. Riiklike maksude maksuhalduri kohuseid täidab Eestis Maksu- ja Tolliamet ning kohalike maksude maksuhalduriteks on valla- või linnavalitsused. Maksumenetlus on haldusmenetluse spetsiifiline liik, kus kehtib üldine kaasaitamiskohustus, mis tähendab, et maksukohuslane ei või takistada maksuhalduri menetlusi. Maksukohuslane peab koguma ja esitama tõendeid, andma seletusi ja säilitama dokumente ette antud tähtaja jooksul. (Lehis, 2012, lk 106)

Varimajanduse võitlemiseks on enamus riike kehtestanud mõningatele toodetele ja teenustele madalama maksumäära, et mitte tekitada olukorda, kus varimajandus hakkab antud tooteid või teenuseid tootma või pakkuma. Madalama maksumäära negatiivseks tagajärjeks võib kujuneda teiste tootjate ja teenuste pakkujate püüdlused leida mooduseid, kuidas oma tooteid või teenuseid ka maksusoodustuste kategooriasse saada. (Johansson & Heady & Arnold & Brys & Vartia, 2008, lk. 19). Samas eelistatakse vähendatud maksumääraga maksustada tooteid ja teenuseid, millede tootmiseks või pakkumiseks kasutatakse madalama kvalifikatsiooniga töötajaid või teenistujaid.

Peamiselt rakendatakse mitmemääralist süsteemi, et tagada väikese sissetulekuga kodanikele esmatarbekaupade nagu toiduained, meditsiinitarbed, ravimid jt kättesaadavus. Toiduainete puhul on eristatud kaubad, mis ei ole igapäevaseks toimetulekuks vajalikud (näiteks luksuskaubad – tubakas, alkohol jne) ja neid maksustatakse kõrgema maksumääraga maksukoormuse tasakaalustamiseks. Seega

muudavad maksuvabastused, mis on tingitud grupihuvidest ja päevapoliitilistest kaalutlustest, maksude kogumise keeruliseks.

1.2. Maksunduse mõju ettevõtlusele

Ettevõtlusel on riigi majanduses oluline roll, olles allikaks nii tööhõivele, innovatsioonile kui ka majanduskasvule. Erinevate seaduste ja regulatsioonide rohkus ning muutmine aga mõjutavad üha enam ettevõtlust. Sageli on regulatsioonide muutused üheks piiravaks teguriks ettevõtluskeskkonnas, seega on oluline mõista ja analüüsida muudatuste mõju ettevõtte tegevusele. Maksustamise abil saab tarbimist kas piirata või soodustada. Maksude maksmine võib vähendada maksumaksja individuaalset tarbimist ja ka investeerimise võimalust, pidurdades majanduse arengut. Maksud võivad avaldada mõju sissetulekute allikale ja mõjutada ka sissetulekute kasutamist, mis sageli jäetakse maksustamisel arvestamata.

Ettevõtlust käsitletakse kui iseseisvat majandustegevust läbi kauba võõrandamise või teenuse osutamise. Käibemaksustamisel ei oma aga tähtsust, kas majandustegevuse käigus tekib kasum või mitte, ehk siis olenemata tegevuse eesmärgist või tulemusest. Kui ettevõtte saab majandustegevusest kahju, siis peab ta käibemaksu tasuma igal juhul. (Käibemaksu käsiraamat, 2012, lk 11) Ettevõtluse majandustegevuse korras pakutav hüve või võõrandatud õigus, mis ei ole kaup, on teenus. Teenus on ka elektrooniliselt edastatav tarkvara ja teave ning nendega seotud andmekandja võõrandamine.

Enamasti tuleb vastavalt kehtivale maksuseadusele võrdsetel alustel tasuda ettevõtetel mitmeid makse. Maksustatakse omandit, tulu või hüve. Selleks peavad ettevõtted pidama korrektset raamatupidamise- ja maksuarvestust ning esitama maksudeklaratsioone. Maksude arvestamise, kogumise, tasumise kontrolli ja maksuvõlgade sissenõudmisega tegelevad Maksu- ja Tolliamet ning kohalike maksudega kohalikud omavalitsused. (Ülevaade Eesti maksusüsteemist 2015)

Oluline on analüüsida, millised on maksustamisega kaasnevad efektiivsuse kaod, st kuivõrd sunnib maksude kehtestamine ja muudatuste tegemine ettevõtteid muutma oma

käitumist ja ressursside jaotust. (Ulst & Hanson, 1996, lk 123) Kuigi maksukoormuse kandja on lõpptarbija, siis ettevõtja peab tasuma käibemaksu riigile. Seda ka juhtudel kui ettevõtja tegutseb kahjumiga, sest nii aitab ettevõtja riigil kokku koguda maksud tarbijate käest, seega ei tohi käibemaks koormata ettevõtjat ja tema kasumit. Samas on käibemaks tähtajaline maks, mis kohustab maksukohuslast välja arvutama maksusumma, deklareerima selle ja maksuhaldurile üle kandma.

Ettevõtte kui maksukohuslase kuluks on ka aeg ja raha, mis tekib vajalike teadmiste saamisel, maksu arvestamisel, deklareerimisel ja ülekandel. Seega saame vaadelda maksusüsteemi rakendamisel nii otseseid kui ka kaudseid kulusid. Otsesteks kuludeks on ettevõttele administreerimis- ehk juhtimiskulud. Kaudsed kulud on siis maksumaksja maksukohustuse täitmisega kaasneva aja, palga ja ka psühholoogiline kulu. (Kommer, 2004, lk 29)

Maksumuudatuste eesmärgiks on parandada maksuhalduri võimalusi varimajanduse ohjamisel ning seeläbi aidata kaasa konkurentsitingimuste parandamisele. Samuti suurendada riigieelarvesse laekumisi, mis mõjutavad riigieelarve mahtu ja ettevõtlaste tegevusi. Iga jõustuv maksumuudatus paneb aga ettevõtted kalkuleerima, kuidas need muudatused mõjutavad majandustegevust. Maksumaksjale tekitatakse halduskoormuse tõus seoses IT lahenduste väljatöötamisega ja rahalised kulud seoses lisavormide täitmiseks vajaliku täiendava tööga. (EML, 2013)

Tavapäraselt on strateegiad ja arengukavad suunatud sellele, et maksupoliitika peab kaasa aitama majanduse arengule ja ettevõtlust motiveerima. Siit ka järeldus, et maksud ettevõtlustulult ja tööjõult peaksid olema madalad. Samuti soovitakse maksusüsteemi lihtsuse huvides pigem kaotada erandeid ja erisusi. Ollakse arvamusel, et rahalised toetused on otstarbekamad kui maksusoodustused. (Võrk & Kaarna, 2010, lk 2)

Ettevõtluse soodustamiseks ja toetamiseks võib välja tuua optimaalse maksusüsteemi, mis on stabiilne, lihtne ja soodsate maksumääradega. Autori arvates tekib küsimus, kas Eesti maksusüsteem on ikka stabiilne ja lihtne. Autor on vaatluse alla võtnud käibemaksuseaduse erisused ja muudatused, mis ootavad ees majutusasutusi.

Arvukuselt suurima segmendi Eesti ettevõtjaskonnast moodustavad väikeettevõtted, kuna neil on märkimisväärne osa tööhõives ning sotsiaalsetel ja regionaalsetel väljakutsetel. Paljudes piirkondades on ettevõtluses oluline roll turismil ja majutust pakkuvatel ettevõtetel. Turism mõjutab teisigi majandusvaldkondi, nagu toidlustus, jaekaubandus, kultuuriüritused jne. Sellest lähtuvalt keskendub autor Pärnumaa ettevõtetele, vaadeldes keskuses ja selle lähiümbruses asuvaid majutust pakkuvad ettevõtteid ja turismitalusid keskusest kaugemates piirkondades.

Ettevõtluse toimumise aluseks on tarbijate olemasolu, ilma tarbijata ei saa ettevõtte eksisteerida. Inimeste tarbimisharjumuste mõjutamine toimub läbi maksukoormuse tõusu, milleks on viimastel aastatel olnud nii käibemaksumäära tõus, erandite vähendamine ja aktsiisimäärade kasv. Selle tulemusena on Eestis tarbimise maksustamine kujunemas üheks kõrgemaiks Euroopa Liidus. Samas võib välja tuua, et tarbimismaksud mõjutavad just vaesemaid inimesi. Käibemaksueranditest soodustab madalam määr ravimitele ja meditsiinkaupadele suhteliselt enam vaesemaid ja soodustus raamatutele ning majutusteenustele pigem jõukamaid inimesi.

1.3. Käibemaksu osa maksunduses ja mõju ettevõtlusele

Käibemaksu arvestust peetakse maksustamisele kuuluva käibe kohta. Nimelt tuleb kõigepealt fikseerida, kas teostatud tehing on käive või ei ole käive, kas tehing kuulub maksustamisele või ei kuulu maksustamisele. Käibemaksuseaduses on välja toodud mitmed toimingud, millega seoses on kohustuslik arvestada käibemaksu. Käibemaks ehk lisandväärtusemaks, mis on kehtestatud riigieelarve täitmise eesmärgil, on oma põhimõttelt lihtne maks, kuid selle teevad keeruliseks mitmesugused erandid. Käibemaks on kehtestatud riigieelarve täitmise eesmärgil.

Käibemaks on olemuselt lisandunud väärtuse maks ja selle tasub lõpptarbija. Euroopa Komisjoni direktiiv 2006/112/EU EL-i ühtse käibemaksusüsteemi kohta sätestab raamistiku käibemaksu ülem- ja alammäärade kohta, kuid konkreetsed määrad kehtestab iga riigi valitsus ise. (Brandy, 2015, lk 101) Käibemaks toimib mitmefaasilisena ja selle

arvutamiseks on võimalik kasutada erinevaid meetodeid. Euroopa Liidus on arvetel kasutusel kaudse mahaarvamise meetod – käibemaksust, mis on müügikäibelt arvatud, arvatakse maha ostukäibelt tasutud käibemaks, mida kutsutakse sisendkäibemaksuks. Sisendkäibemaksu arvatakse maha kauba või teenuse kohesel soetamisel. (Lehis, 2015, lk 280) Sisendkäibemaksu mahaarvamisest tuleb meeles pidada, et sisendkäibemaks on käibemaksukohuslasele kas tervikuna või osaliselt mahaarvatav, kuna mahaarvamine sõltub kauba/teenuse soetamise ning kasutamise eesmärgist.

Käibemaks on perioodiline maks. Eestis on käibemaksu periood üldjuhul üks kuu, Euroopa Liidus lubatakse kuni aastapikkusi maksustamisperioode. Käibedeklaratsioon ja selle lisa (edaspidi koos käibedeklaratsioon) esitatakse elektroonselt maksuhaldurile maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks. Maksukohuslase või piiratud maksukohustuslase motiveeritud taotluse alusel võib maksuhaldur lubada käibedeklaratsiooni esitamist paberandjal. Käibedeklaratsiooni vorm kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega. (Käibemaksuseadus, 2015)

Eestis on käibemaksukohuslaseks registreerimine kohustuslik, kui käive ületab kalendriaastal 16 000 eurot ja sellest hetkest tekib ka kohustus arvestada müügikäibelt käibemaksu, samaaegselt tekitab õigus sisendkäibemaksu mahaarvamiseks. Kui käive jääb väiksemaks antud summast, siis on registreerimine vabatahtlik. Välismaa ettevõtja, kellel on käibe tekkimise koht Eestis, peab üldjuhul ennast kohe registreerima käibemaksukohuslaseks. (Lehis, 2012, lk 292) Uue muudatusena on otsustanud valitsus riigieelarve strateegias tõsta alates 2017. aastast käibemaksukohuslase piirmäära 40 000 euronist aastas, et kergendada väikeettevõtjate maksukoormust. Antud piirmäära tõstmiseks tuleb luba küsida Euroopa Liidult, mis rahandusministeeriumi hinnangul ka saadakse.

Käibemaks on tarbimise ja kulutuste maks. Käibemaksu kogutakse vaid maksukohustuslaselt, kes müüb tarbijale kaupu või teenuseid. Käibemaksu koormuse kandjaks on tarbija, kes ostab kaupa või teenust ning maksab toote hinna sees käibemaksu. Maksu parema administreerimise huvides on maksu arvestajaks ja maksjaks pandud müüja. Maksu aluseks on müügihind, millele lisandub valitsuse poolt kehtestatud maksumäär, mis täna on Eestis 20%. Rakendatakse ka 9% ja 0% määra.

Kaudsete maksude ahelas on käibemaks alati viimasel kohal. Oluline on see säte siis, kui käibemaksu makstakse kas impordil või pöördmaksustamisel, kuna siis tekib kohustus kauba soetajal üheaegselt tasuda mitut maksu.

Euroopa Liidu liikmesriigid kohaldavad erinevaid käibemaksumäärasid, luues nii väga mitmekesise ja keerulise käibemaksusüsteemi. Enamus on valinud madalama käibemaksumäära valitud kaupadele/teenustele ja nii on mõned otsustanud loobuda maksutulust kuni 8%-ni kõigist maksutuludest, et rahuldada nõudlust madalamale käibemaksumäärale. Euroopas kõigub käibemaksumäär 15% ja 25% vahel, samas kõiguvad aga käibemaksumäärade erisused 0%-st 25%-ni. Madalamaid käibemaksumäärasid kohaldatakse väga spetsiifilistes töömahukates majandusharudes. (*Study on reduced...*, 2007, lk 8)

Vähendatud käibemaksumäärade eesmärgiks on muuta sotsiaalsete ja ajalooliselt välja kujunenud taustaga kaupade ja teenuste tarbimine inimestele soodsamaks. Põhjalikud majanduslikud kaalutlused ja korrapärane maksusoodustuste mõju korrapärane analüüs annaks ülevaate, kas need täidavad oma eesmärgi. Samuti tuleb siis arvestada, milline on vähendatud käibemaksumäära kehtestamise mõju eelarvelaekumistele ning kust leitakse vahendid puudujäävate laekumiste kompenseerimiseks. (Elling, 2014, lk 112)

Vähendatud maksumäärade rakendamine ei ole kõikidele riikidele kohustuslik. Vähendatud maksumäära arvestatakse nii ekspordi kui ka impordi puhul ühtemoodi ja see annab kauba müüjale või teenuse osutajale täieliku sisendkäibemaksu mahaarvamise õiguse. Siit järeldub, et alandatud maksumäär annab tarbijale soodsama efekti, kui maksuvabastus. Eesti on võtnud suuna olemasolevate erandite vähendamisele, kui aga mujal Euroopas on trend hoopis vastupidine. (Lehis, 2012, lk 319)

Samas on impordi ja ekspordi maksustamisel erinevus käibemaksu kogumise süsteemis. Importiv riik lisab imporditavale kaubale käibemaksu, mitte aga pärituoluriik. Nimelt lisab pärituoluriik toodetele käibemaksu ja sihtriik ei lisa käibemaksu imporditud toodetele. Samas aga importiv riik lisab imporditavale kaubale käibemaksu, mitte aga pärituoluriik. Nii kodumaistele kui ka välismaistele kaupadele/teenustele aga kehtib sihtriigi printsiibi korral ühtne käibemaksumäär. (Tax reforms..., 2012, lk.47) Kui

ettevõtte omab kinnisvara teises riigis ja seal riigis pakutakse majutusteenust, siis ei ole käibe tekkimise koht Eestis ja majutusteenusele arvestatakse käibemaksu lähtuvalt antud riigi seaduste järgi.

Kahtlemata loovad suurel hulgal erinevaid käibemaksumäärasid EL-i samadele toodetele tõkked siseturul, kus ekspordiga tegelevad müüjad kulutavad rohkem aega selleks, et leida õiget käibemaksumäära teistes riikides ja see tingib piirhinnaga rohkem kõhklemist toodete turustamisel teistes riikides. Seega on kõige olulisem uurida väga hoolikalt, millist käibemaksu kohaldada, kui müüakse oma kaupu ja teenuseid teistesse riikidesse. (*Study on reduced...*, 2007, lk 98)

Vähendatud käibemaksumäär kehtestatakse majutusteenuse käibele, sealhulgas ka majutuse edasimüüjale. Antud soodusmäär ei rakendata majutusega koos pakutavatele muudele teenustele ja müüdavatele kaupadele (va hommikusöök). Seega on vähendatud maksumäär seotud üksnes majutamisega seotud teenustele, mis sisalduvad teatud toaklassi hinnas olenemata nende teenuste reaalsest kasutamisest ja on seega osa majutusest. (Käibemaksu käsiraamat, 2012, lk 107)

Levinud on ka seisukoht, et käibemaksusoodustus on ebaefektiivne ja kallis moodus mingi toote või teenuse kättesaadavamaks tegemiseks. Käibemaksu erandid moonutavad konkurentsi ja on alati kellegi suhtes ebaõiglased ja ei tekita soovitud mõju. Sellest lähtuvalt on oluline põhjendada käibemaksusoodustusi ja hinnata mõju asjassepuutuvate teenuste hinnale ja sihtgrupile. (Lehis, 2012, lk 113)

Käibemaks, mille maksumäär Eestis oli alates 1992. aastast olnud 18%, kerkis 2009. aasta teisest poolest 20%-le. Erinevalt mõningatest aktsiisikaupadest, mida osa inimesi ei tarbinud (nt tubakas ja alkohol), mõjutas käibemaksu tõus kogu elanikkonda. Seda just eriti vaesemat osa elanikest, kuna nende sissetulek oli väiksem ja seega kulus sissetulekust maksudeks suhteliselt suurem osa kui rikkamatel leibkondadel. (Külaviir, 2010) Käibemaksuseadustes on läbi aastate tehtud mitmeid muudatusi, mis on kaasa toonud käibemaksu protsendilise suurenemise. Samas käibemaksuga seotud muudatused on seotud selleks, et kaitsta ettevõtjaid ebaausa konkurentsi eest. Sama oluline on ka inimeste heaolu ja ühiskonna jõukuse tagamine.

2009-2010. aasta majanduskriisist väljumiseks muutsid paljud Euroopa Liidu riigid ühe meetmena ka maksupoliitikat. Balti riikide maksumuudatused olid suunatud peamiselt tarbimise maksustamisele. Alljärgnevas tabelis 1 on välja toodud kolme Balti riigi maksumuutused käibemaksu osas. (Lill, 2011) Tabelist 1 on näha, et kõigis Balti riikides oli käibemaksumäära muutused 1-2%. Erinev oli aga soodusmäära tõus, mis on Eestil kõige suurem 4%. Samas kui Leedu kasutas ainult soodusmäära kaotamist mõningatel toodetel ja teenustel.

Tabel 1. Muudatused Balti riikide maksunduses aastatel 2009-2010

	EESTI	LÄTI	LEEDU
KÄIBEMAKS	KM määra tõus 18%-lt 20%-le,	KM määra tõus 18%-lt 22%-le,	KM määra tõus 19%-lt 21%-le,
	soodusmäära tõus 5%-lt 9%-le, osa kaupade puhul soodusmäära kaotamine	soodusmäära tõus 10%-lt 12%-le,	soodusmäära kaotamine mõningatelt toodetelt ja teenustelt

Allikas: Lill, 2011

Soodusmäär on kohaldatud majutusteenusele olenemata selle teenuse osutajast ja on rakendatav üksnes vahetult majutamisega seotud teenustele. Eestis on lühendatud vähendatud maksumääraga teenuste ja kaupade nimekirja nelja valdkonnani: majutus, raamatud, ajalehed ja ravimid. Euroopa Liidu liikmesriikide standardmäärad ja vähendatud määradest ülevaade on välja toodud lisas 1.

Käibemaksu paremaks administreerimiseks rakendatakse mitmeid meetmeid. Käibemaksu deklareerimise, maksmise ja tagastamise korrektsusest ja kiirusest sõltub olulisel määral ettevõtluse konkurentsivõime. Samuti võib käibemaks olla nn toiteallikas ümbrikupalga maksmisele, sest läbi käibemaksupettuste tekib vaba raha ümbrikupalkade maksmiseks. (Plakk, 2005)

Eesti tarbimismaksude kõrgele osakaalule aitas kaasa käibemaksumäärade tõstmine ja väike hulk maksuerandeid. Käibemaksumäära tõstsid aastatel 2009-2011 pooled Euroopa Liidu liikmesriigid. Kui enne majanduskriisi oli EL-i keskmine käibemaksumäär alla 20% , siis peale kriisi üle 20%. (Tingas, 2011)

Kaubanduskoda on oma arvamuses välja toonud, et majutusteenuse käibemaksumäära ei tohiks hüppeliselt tõsta, kuna see tõus avaldab negatiivset mõju otseselt turismisektorile ja seeläbi ka kogu Eesti majandusele. Kaubanduskoda teeb ettepaneku tõsta majutusteenuse käibemaksumäära etapiliselt, et üleminek oleks sujuv. (Palts, 2015)

Riiklike maksude muudatused mõjutavad oluliselt ettevõtete tegevusi. Aktuaalse muutusena uurib autor majutusasutuste käibemaksumäära tõstmist 9%-lt 14%-ni 2017. aastal. Kuna Pärnu on kuurortlinn, siis majutusteenuse pakkumine on oluline ettevõtluse tegevusvaldkond. Muutus võib mõjutada pakutavate teenuste hinda, mis omakorda võib tingida külastajate vähenemise ja seeläbi juba oluliselt mõjutada ettevõtete kasumlikkust ja toimimist. Kõrgemate hindade korral võib väheneda turistide arv ja seega halveneda majandusnäitajad, mis ei tarvitse tuua oodatud lisa riigi eelarvesse.

2. UURINGU LÄBIVIIMINE PÄRNUMAA ETTEVÕTETES JA TULEMUSTE ANALÜÜS

2.1. Ülevaade käibemaksumääradest

Ühtse maksumääraga tarbimismaks arvestatakse kõikidele kaupadele ja teenustele protsentuaalselt, olles sõltuv kauba või teenuse hinnast, kuid samas ei tohi see mõjutada tarbimist. Erinevad riigid on valinud näiteks tervishoiu- ja haridusteenused maksuvabaks või siis kasutatakse põhilisi vajadusi alandatud maksumääradega. Eestis on samamoodi mitmeid maksu erisusi käibemaksu osas.

Tabelis 2. on kokku võetud 2014. aasta seisuga Eesti ja tema lähimate naaberriikide maksunduse eripärad lähtuvalt majutusteenuse vähendatud määrast. Märkimisväärne on, et Leedu alandas oma käibemaksumäära majutusele 2015. aasta jaanuarist 9%-ni ehk käibenaksumäära alandati kuni 12%. Leedu Hotelliliidu president Evalda Šiskauskiene on kommenteerinud, et kui käibemaksu majutusasutustel tõsteti neljal korral, kaotas Leedu konkurentsivõime lähiriikidega, tekitades ebastabiilsust turistide jaoks. Samuti juhtis Šiskauskiene tähelepanu, et paljud hotellid on ehitatud laenudega ja käibemaksu muutus mõjutab ettevõtete tegevust, kuna ei saa teha pikemaajalisi planeeringuid. Läti Hotelliliidu juhatuse liige Janis Nagli tõi välja järgmised negatiivsed mõjud, kui käibemaksu tõsteti 2009. aastal (Hotellid kaitsevad..., 2015):

- majutatavate välisturistide arv vähenes,
- hinnad tõusid majutusettevõtetes,
- süvenes oht ebaseaduslikule ärile,
- välisinvestorid said negatiivse signaali investeerimise osas,
- hotellide renoveerimine ja laienemine vähenes,
- teenuste kvaliteet vähenes.

Antud negatiivsed mõjud Läti majutusettevõtetele olid tingitud käibemaksu tõusust 5%-lt 21%-le. Samuti muudeti Leedu käibemaksu mitu korda: 5%-lt 18%, 19% ja 21% peale. Eestis oli esialge plaan tõsta käibemaks majutusteenustele 9%-lt 20%-ni 2017. aastaks, kuid mitmete uuringute ja läbirääkimiste tulemusena võeti vastu otsus tõsta käibemaksumäära vaid 5%.

Tabel 2. Käibemaksumäärade võrdlus 2014. aasta andmetel, protsentides

RIIK	K/M STANDARDMÄÄR, %	K/M MAJUTUSELE, %
Eesti	20	9
Läti	21	12
Leedu	21	21
Soome	24	10
Rootsi	25	25

Allikas: Elling, 2014

Euroopa Liidus on käibemaksu standardmäär erinev, olles vahemikus alates 15% Luksemburgis kuni 27% Ungaris. Keskmine käibemaksumäär on Euroopa Liidus 21,3%. On tõestatud, et madalamate käibemaksumääradega riikides on tarbimismaksude laekumine pidevalt kasvanud. Ungari on läbi teinud mitmeid maksu määra muudatusi: uue aastatuhande alguses oli see 25%, seejärel langetati 2006. aastal 20%-le ja kolme aasta pärast tõsteti eelmisele määrale tagasi. Leedus on tõstetud käibemaksumäära järkjärgult kuni 3%, Poolas aga tõsteti 1%. (*Taxation trends...*, 2014)

Soomes on käibemaksu määraks alates 2013. aasta algusest 24% ning toidule ja toitlustusteenustele on soodusmäär 14%. Hotellidele, ravimitele, raamatutele jne on vähendatud käibemaksumäära 10%-ni. Taanis on käibemaksumäär alates 1992. aasta algusest 25% ja ainult ajalehti maksustatakse nullmääraga. Rootsis on harilik käibemaksumäär 25% ja soodusmäär 12% kehtib toiduainetele ja turismindusele. Norras on käibemaksumäär 25% ning soodusmääradest 15% on toidule ja 8% on majutusele, ringhäälingu teenusele jne. (Bunescu, 2015)

Lisas 1 on välja toodud Euroopa Liidu liikmesriikide käibemaksu standardmäärad ja erisused. Alla 20%-se standardmääraga on 4 riiki ning 20% ja rohkem standardmääraga on 24 riiki. Enamus on vähendatud käibemaksumääraga teenuste hulgas välja toonud majutuse. Vaid 6 riiki (Hispaania, Leedu, Rootsi, Sloveenia, Suurbritannia, Taani) ei

paku 2014. aasta seisuga alandatud käibemaksumäära majutusteenusele. Aimus riik, kes ei paku käibemaksumäärades erisusi, on Taani. Ostujõu järgi jõukamatest riikidest võiks välja tuua, et majutusteenustele pakutakse võimalikult madalat käibemaksumäära – Saksamaa 7%, Belgia 6% ja Luksemburg on topelt vähendanud 3%-ni, hoides standardmäära suhteliselt madalana.

Kõrgeim käibemaksumäär on uutes liikmesriikides ja seal on tarbimismaksudest laekuv tulu ülekaalus. Madalaim käibemaksumäär on aga vanades liikmesriikides, seal on ülekaalus tulumaksudest saadav tulu. Samas on Rootsis ja Taanis käibemaksumäär väga kõrge (25%), kuid nendes riikide võib välja tuua väga suure maksukoormuse.

2.2. Valimi ja metoodika kirjeldus

Turismil on Eesti majandustegevuses väga oluline roll, kuna turismiturul toimuv on tihedalt seotud teiste majandussektoritega. Suurim osa turistidest sõltuv tegevusvaldkond on majutus. Majutusteenuste piisav ja atraktiivne pakkumine, kvaliteet ja hinnatase muudavadki riigi turistidele atraktiivseks. Peale reisifirmade ja majutusasutuste saavad turismist otsest tulu ka toitlustusasutused, kauplused, mitmesugused teenindus-, puhke- ja raviasutused. Vähemalt 10% Eesti majandusest on otseselt või kaudselt seotud turistidega. Samuti saab päris oluline osa kõigist hõivatutest tööd just tänu turismile.

Turismi arendamine kasvatab Eesti ekspordi osatähtsust maailma kaubanduses, tõstab tööhõive määra, vähendab tööpuudust ja aitab kaasa rahvusvaheliste transpordiühenduste loomisele. Tööjõuvajaduse prognoosi kohaselt kasvab 2011-2019. aastal majutuses ja toitlustuses hõivatute arv küll kümnendiku võrra, kuid see on oluline just regionaalse arengu võtmes. See paartuhat lisandunud töökohta annab võimaluse tasakaalustada näiteks põllumajanduses vähenevaid töökohti, kuna veerand majutuse ja toitlustuses hõivatutest töötab just maa-asulates. (Eesti riiklik..., 2013, lk 3)

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja toonud, et majutusettevõtetes peatus 2015. aastal 3,1 miljonit turisti, mis oli 0,8% suurem võrreldes eelmise aastaga.

Välituriste oli aga 1,93 miljonit, mis oli 2,7% vähem võrreldes 2014. aastaga. Siseturism aga näitas juba kolmandat aastat tõusu trende, ulatudes 2015. aastal 1,18 miljonini. Siseturistid veetsid majutusettevõtetes 2 miljonit ööd. (Turism, 2016) Majutusettevõtete põhilisteks liikideks on: hotell, motell, külalistemaja, hostel, puhkeküla, puhkelaager, puhkemaja, külaliskorter ja kodumajutus.

Turismisektor Eestis on sõltuv välisnõudlusest, kuna välisküllastajate ööbimised moodustavad umbes 70% majutusettevõtetes veedetud öödest. Madala siseturu tarbimise on tinginud Eesti elanike madalad sissetulekud, mis piiravad turismitoodete ja teenuste kasutamist. Samuti on oluline liialt suur hooajalisus. Siseturism on aga võrreldes väliturismiga regionaalselt võrreldes ühtlasemalt jaotunud. (Eesti riiklik..., 2013, lk 6)

Tabel 3. Välituristide ööbimiste arv Eestis 2012. aastal ja oodatav ööbimiste arv 2020. aastal

INDIKAATOR	2012	2020	KASV, %
Turismiteenuste eksport, mld EUR	1,24	1,59	28
Välituristide ööbimiste arv, mln	3,82	5,0	31

Allikas: Eesti riiklik arengukava, 2013

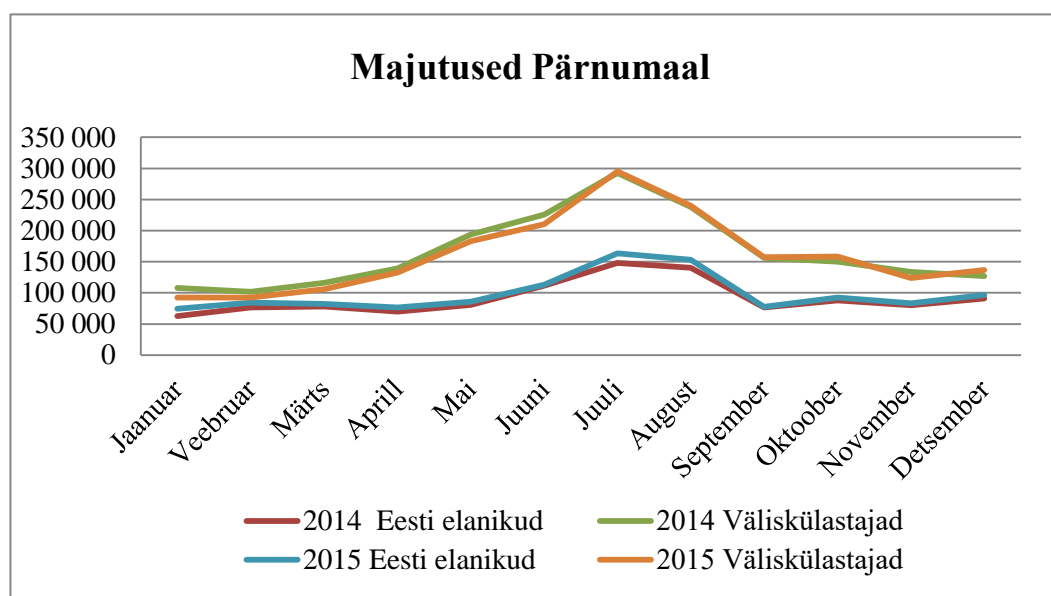
Tabelis 2 on prognoositud 2020. aastaks turismiteenuseid 1,59 mld euro eest, samas prognoositakse välituristide ööbimiste arvu tõusu majutusasutustes 31%. Eelduseks on siiski uute majutuskohdade lisandumine täiendava nõudluse katteks eelkõige Tallinnas ja Pärnus. (Eesti riiklik..., 2013, lk 8) Antud prognooside koostamisel võib arvata, et ei ole arvestatud käibemaksumäära tõusu majutusettevõtetele, kuna prognoosid on avaldatud 2013. aastal.

Pärnu on omanäoline ja miljööväärtuslik suvepealinn, mis võimaldab erinevaid meelelahutusi ning spa teenuseid. Pärnumaal on võimalik pakkuda aastaringset nii eestimaalastele kui ka turistidele meeleolukaid aktiivseid ja kultuurilisi puhkamisvõimalusi Läänemere piirkonnas. Sellest lähtuvalt on autor valinud just Pärnumaa ettevõtteid, et uurida käibemaksuseaduses tehtud muudatuste mõju.

Arengustrateegias on välja toodud, et Pärnumaa on teine sihtkoht Tallinna järel Eesti turismis. Pärnut külastab keskmiselt 700 000 inimest ja Pärnu majutuskohtades pakutakse umbes 8000 voodikohta. Soovitavaks tulemuseks oleks prognooside kohaselt aastaks 2030 ööbimiste arvuks 1,2 mln, kuna Pärnumaa üheks tugevuseks on mainekas kuurorti- ja puhkemajandus. (Arengustrateegia..., 2014, lk 12)

Pärnumaal majutati 2013. aastal kõigist välis turistidest 91% ja siseturistidest 80% Pärnu linnas. Maapiirkondade puhul 2014. aastal on oluline märkida näitajate ennakkasvu. Pärnumaa on suuruselt teine turismikoht peale Harjumaad, edestades Tartumaad, Ida-Virumaad ja Saaremaad. Aastaks 2020 on plaanitud ööbimiste arvu kasv 35%-ni ehk tõus tasemeni pisut üle 962 tuhande öö. (*Ibid*, 2014, lk 71)

Joonisel 3. on kahe aasta võrdlus, kus on Pärnumaal majutusi kasutanud inimeste arv tuhandetes. Jooniselt võib lugeda, et väliskülalised kasutavad majutusteenust palju rohkem, kui Eesti elanikud. Samuti mõjutab majutusteenuste pakkumist sesoonsus. Viimase kahe aasta võrdluses ei ole erinevusi teenuse kasutajate vahel. Seega, kui ettevõtted soovivad suurendada oma külastajate arvu, peavad nad leidma uusi väljundeid või vahendeid, oluline on olla ka konkurentsivõimeline.

Joonis 3. 2014-2015. aastatel Pärnumaal majutusasutusi külastanud inimesed, tuhandetes (Allikas: Statistikaamet 2016)

Pärnu maakond on kaetud majutusteenusega, mis asuvad suvituskohana tuntud omavalitsuste territooriumidel nagu Pärnu ja Audru, Tõstamaa, Häädemeeste, Tori ning Tahkuranna vallas pakkudes võimalusi kodumajutusest kolmetärnihotellini. Suurem osa puhkekülasid ja -laagreid asub rannäärsetes piirkondades ning need töötavad peamiselt suvisel perioodil. (Arengustrateegia..., 2014, lk 71)

Autor väidab, et käibemaksumäära tõus mõjutab majutusasutuste teenuste hindasid klientidele, mis võib pärssida külastajate arvu tõusu ja konkurentsivõimelisust turul. Käibemaksumäära tõusu võimaliku mõju kohta informatsiooni kogumiseks viidi läbi kvantitatiivne uuring, mille käigus saadeti Pärnumaal majutusteenust pakkuvatele ettevõtetele küsimustik e-maili teel (vt lisa 2).

Küsimustiku eesmärk:

- hinnata käibemaksuseaduse muudatuste võimalikke mõjusid majutusteenust pakkuva ettevõtte asukohast ja tegevusajast lähtuvalt,
- tuua välja ettevõtete hinnang maksusüsteemile ja ettevõtte enda tegevusele,
- analüüsida käibemaksuseaduse muudatuste mõju konkurentsipüsibil.

Esimesed, 1.–5. küsimused määravad ära, milline on vastaja (ettevõtte) ja kas ta kuulub sihtrühma (käibemaksukohuslane? Pakub majutusteenust?). 6.–8. küsimused näitavad ettevõtte enda analüüsi investeeringutele ja nõudlusele. 9. –11. küsimused näitavad ära ettevõtte suhtumise maksusüsteemi. 12.–13. küsimused näitavad ära käibemaksumuudatuse mõju ja valdkonna, mida peaks see muudatus mõjutama. 13.–14. küsimused näitavad ettevõtte valmisolekut püsida konkurentsipüsibil. 15. küsimus on suunatud just ettevõtte poolse arvamuse avaldamiseks.

2.3. Uurimus ja selle tulemused

Autor intervjueeris kahte ettevõtet, millest üks kuulub sanatooriumite rühma ja teine hotellide rühma. Intervjuude valik sai tehtud ettevõtete juhtide valmisolekust arutada antud teemadel. Esmalt pöördus autor viie erineva suuruse ja asukohaga majutusteenust pakkuva ettevõtte juhi või nende asetäitja poole, kellest vaid kaks nõustusid.

Taastusravi & hotelli Wasa juhataja asetäitja sõnul on tegu paratamatusega, millega ettevõtted peavad hakkama saama. Eelkõige tekitavad küsimust just hindade kujunemine ja investeeringud. Keeruline on prognoosida käibeid, mis on oluline täiendavate ressursside saamiseks pankadest. Ettevõtte on pigem äraootaval seisukohal, mis toimub hindadega turul ja sellest lähtuvalt teeb vajadusel muudatused. Esialgu ei plaanita hindasid tõsta, kuna varasemad kokkulepped on seotud konkreetsete pakettidega. (Wasa juhataja, intervjuu, 08.04.2016)

Hotelli Villa Wesset hotellijuhi sõnul on hotelli eeliseks paindlikkus, mis on võimalik tänu väiksemale ettevõttele. Hotell suudab olla hindade suhtes paindlik ja kujundada oma hinnapoliitika vastavalt sesoonsusele ja nõudlusele. Ettevõtte hea asukoht võimaldab olla turistidele mugav ja lihtsalt leitav. Hotellijuhi sõnul võib maksumuudatus pigem mõjutada teenuse arendust, millega eristuda teistest. Hotellijuhi prognoosil on kliendid hinnatundlikud. Hindade tõusu ei planeerita, vaid järgitakse suuremate majutusteenust pakkuvate ettevõtete hinnakujundust. (Wesset hotellijuht, intervjuu, 14.04.2016)

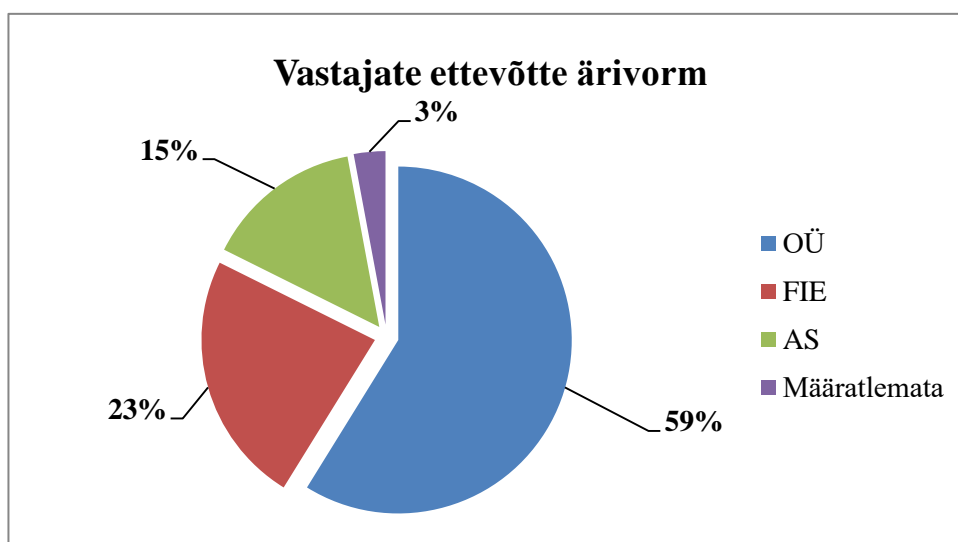
Mõlema intervjuu põhjal võib välja tuua, et teenuste maksumuses lähtutakse ühtsest hinnatõusust turul, mida kujundavad suuremad ettevõtted, nii tagatakse konkurentsipüsimine kohalikul turul. Esimesel aastal, so 2017. aastal, ei plaanita tõsta hindasid. Sellest lähtuvalt tasub meenutada, et käibemaks on tarbimismaks, mille tasub tarbija. Antud situatsioonis tasub käibemaksutõusu ettevõtte, mis on aga otseselt tarbimismaksude põhimõtte vastu.

Seejärel saadeti autori poolt koostatud küsimustik 103-le Pärnu ja Pärnu maakonna ettevõttele, kelle teenuste hulka kuulub majutusteenuse pakkumine, tagasiside saadi 35 ettevõttelt. Küsimustik saadeti elektroonselt veebikeskkonnast leitud aadressidele. Küsimustikule vastamise perioodiks valis autor kolm päeva, mille jooksul saabus esimesed 10 vastust, kordusküsimustikule vastas 24 ettevõtet.

Kuna Pärnumaal mõjutab majutusteenust pakkuvate ettevõtete tegevust ka sesoonsus, siis on autor arvestanud, et vastanute arv võib olla alla poole uurimusele kaasatud ettevõtetest. 103 küsimustikule vastas 35 ettevõtet, kellest seitse ei olnud

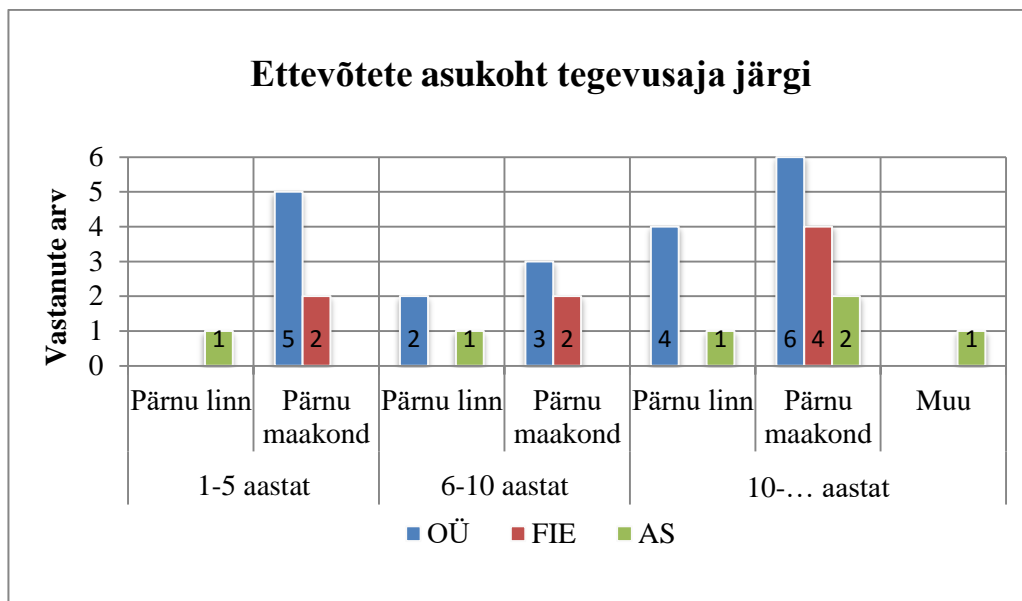
käibemaksukohuslased, kuid ka nende arvamus oli antud uurimuses tähtis. Samas oli huvipakkuv, et seitse mittekäibemaksukohuslast oli oma ettevõtte tegevusaastateks märkinud 10-.. aastat, mis näitab, et tegemist on sesoonselt tegutsevate ettevõtetega, kelle käive aasta jooksul ei kohusta neid registreerima end käibemaksukohuslaseks.

Küsimustikule vastanud ettevõtetest moodustavad suurima osa osaühingud (59%). Suuruselt järgmised grupid moodustavad füüsilisest isikust ettevõtjad (29%) ja aktsiaseltsid (15%). Üks ettevõtte jättis oma ärivormi määratlemata. Kuna osaühingute ärivorm on ettevõtluses enim eelistatud, siis on mõisteta osaühingute vastuste ülekaal. (vt joonis 4)

Joonis 4. Ettevõtete ärivorm Pärnus ja Pärnu maakonnas (autori koostatud)

Küsimustik sai saadetud Pärnu linnas 20 hotellile ja sanatooriumile, 22 villale, viiele hostelile ja kahele motellile. Pärnu maakonna ettevõtete seas sai saadetud küsimustik 59 turismitalule, külalistemajale ja puhkekeskusele. Kokkuvõtvalt võib välja tuua, et maakonna ettevõtted olid vastamises aktiivsemad (vt joonis 5), mille põhjal saab väita, et maakonna ettevõtted on analüüsinud antud käibemaksumuudatust.

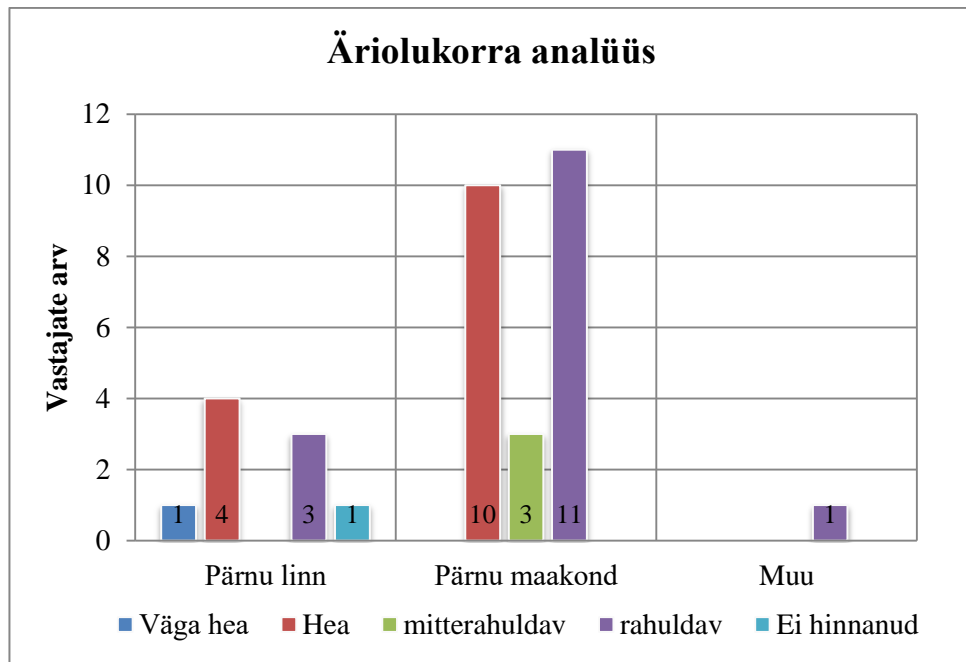

Joonis 5. Ettevõtte ärivormide jaotumine asukohtades aktiivse tegevuskoha järgi (autori koostatud)

Joonisel 5 on näha, et kõige rohkem vastas ettevõtteid, kelle tegevuse kestuseks on 10 aastat ja rohkem ning ettevõtete aktiivseks tegevuspiirkonnaks on Pärnu maakond. Kõiki tegevusaastaid võrreldes on selgesti eristatav Pärnu maakonnas tegutsevate vastajate ülekaal. Samuti asuvad FIE-na tegutsevad ettevõtted, kes vastasid küsimustikule, just maakonnas. Pärnust väljapool asuvate ettevõtete aktiivsus kinnitab veelkord, et teema on aktuaalne keskusest väljapoole, kaugemates piirkondades.

Küsimustiku käigus hindasid vastajad erinevaid valdkondi seoses ettevõttega ja maksusüsteemiga, et saada ülevaade ettevõtete huvist olla kursis maksumuudatustega. Esmalt hindasid ettevõtted äriolukorda 5 palli süsteemis (vt joonis 6), kus:

- 5 – äriolukord on väga hea ettevõtte teenib kasumit,
- 4 – hea, ettevõtte on hooajaliselt kasumis,
- 3 – rahuldav, ettevõtte tulud ja kulud on võrdsed,
- 2 – mitterahuldav – ettevõtte töötab kahjumiga,
- 1 – ettevõtte plaanib oma tegevust lõpetada.

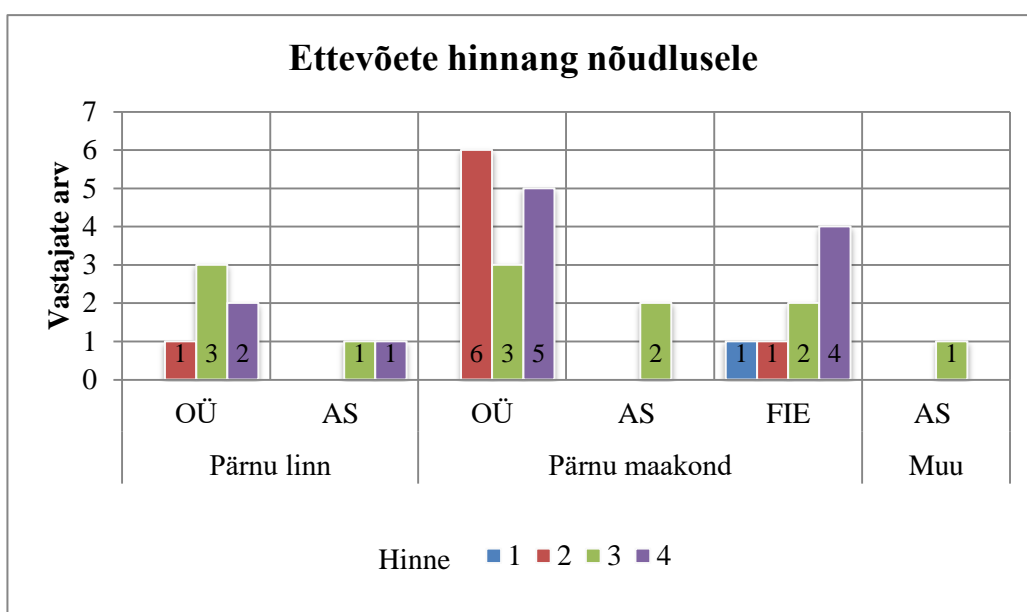
Joonis 6. Ülevaade ettevõtte äriolukorrast (autori koostatud)

Joonis 6 järgi hindavad linnas tegutsevad ettevõtted oma ettevõtte äriolukorda kõrgemalt. Samas oli Pärnu linnas vaid üks ettevõtte, kes on tegutsenud juba üle 10 aasta ning kes hindas oma äriolukorda väga heaks (hindele „5“) ja ettevõtte kasumlikuks. Valikut, et ettevõtte plaanib oma tegevuse lõpetada, ei valinud ükski ettevõtte. Pärnu maakonna kolm ettevõtet hindasid kulud võrdseks tuludega, mis näitab, et ettevõtte kasum puudub või on väike. Sellest lähtuvalt on maakonnas ettevõtteid, kellele võib maksumuudatus vähendada veelgi vähest kasumit ja otseselt mõjutada tegevust. Kokkuvõtvalt võib öelda, et ettevõtted suudavad kulud ja tulud hoida tasakaalus ja antud olukord aitab ettevõttel olla elujõuline, kuid ei soosi arengut.

Eesti Konjunkturiinstituudi uuringus on välja toodud, et käibemaksumäärade tõstmine mõjuks negatiivselt kasumlikkusele. Enamus vastanute arvates väheneks kasumlikkus 10% ümber, samas kui 5% vastanute hinnangul kasumlikkus suureneks ja seda ilmselt teravnevas turuvõitluses. (Majutusteenusele kehtestatud..., 2014, lk. 39) Pärnus ja Pärnu maakonnas majutusteenust pakkuvate ettevõtete hulgas hindas oma ettevõtte kasumlikuks vaid üks ettevõtte.

Lisaks äriolukorrale hindasid ettevõtte nõudlust võrreldes pakkumisega (vt joonis 7). Nõudluse ja pakkumise suhe näitab majutusteenust pakkuvate ettevõtete täitumust. Hindamiskriteeriumida antud küsimuses osas jaotusid järgmiselt:

- 5 – nõudlus ületab pakkumise,
- 4 – nõudlus on kasvav,
- 3 – nõudlus vastab pakkumisele,
- 2 – nõudlus jääb alla pakkumisest,
- 1 – nõudlus on väga väike.

Joonis 7. Ettevõtete nõudluse hindamine asukohast ja ärivormist lähtuvalt (autori koostatud)

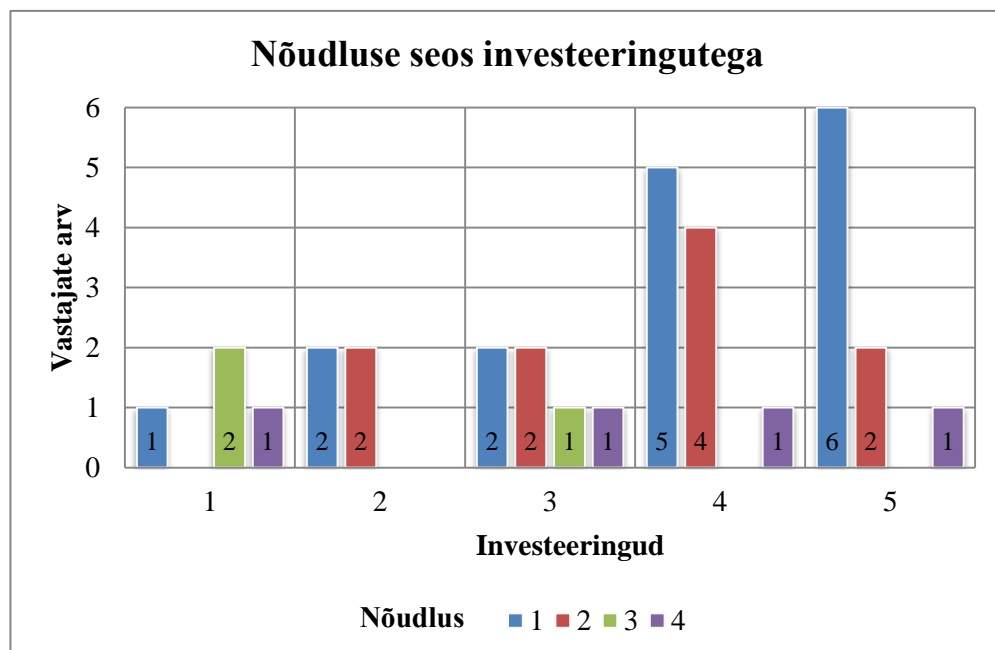
Joonis 7 järgi hindab suurem grupp vastajaid (OÜ) nõudluse võrdseks pakkumisega, samas kui Pärnu maakonna sama grupp vastajaid hindab nõudlust suuremaks kui pakkumist. Antud tulemus näitab selgelt asukohast lähtuvalt keskuses asuvate majutusteenust pakkujatele suuremat võimalust klientide leidmisel. Ettevõtete eesmärk on suurendada nõudlust, kuid maksumuudatus võib vähendada kasumit ja seeläbi mõjutada negatiivselt võimalusi suurendada nõudlust.

Üheks nõudluse suurendamise võimaluseks oleks teha investeeringuid, millega meelitada juurde uusi kliente ja mõjutada olemasolevaid taas tagasi pöörduma. Joonisel

8 on kõrvutatud kahte hindamisvaldkonda - investeeringud ja nõudlus. Investeeringute hindamisel kasutati järgmist hindamissüsteemi:

- 5 – ettevõtte on teinud alles hiljuti olulisi investeeringuid,
- 4 – ettevõttel on plaanis teha lähiajal lisainvesteeringuid,
- 3 – ettevõttel on plaanis teha investeeringuid, kuid vahendeid napib,
- 2 – ettevõttel on vaja teha investeeringuid, kuid vahendid puuduvad,
- 1 – ettevõtte ei ole teinud investeeringuid ja ei plaani neid ka lähitulevikus teha.

Joonis 8. Ettevõtete nõudluse seos investeeringutega (autori koostatud)

Küsimustikule vastanud ettevõtetest, kes olid ettevõttesse hiljuti olulisi investeeringuid teinud, hindasid suuremas osas nõudlust kasvavaks. Ettevõtted, kes plaanivad teha investeeringuid, kuid napib vahendeid, oli vastanute seas kõige rohkem. Peamiselt hindasid selles hinnaskaalas ettevõtted nõudluse võrdseks pakkumisega, millele järgnes pakkumise ületamine nõudlust.

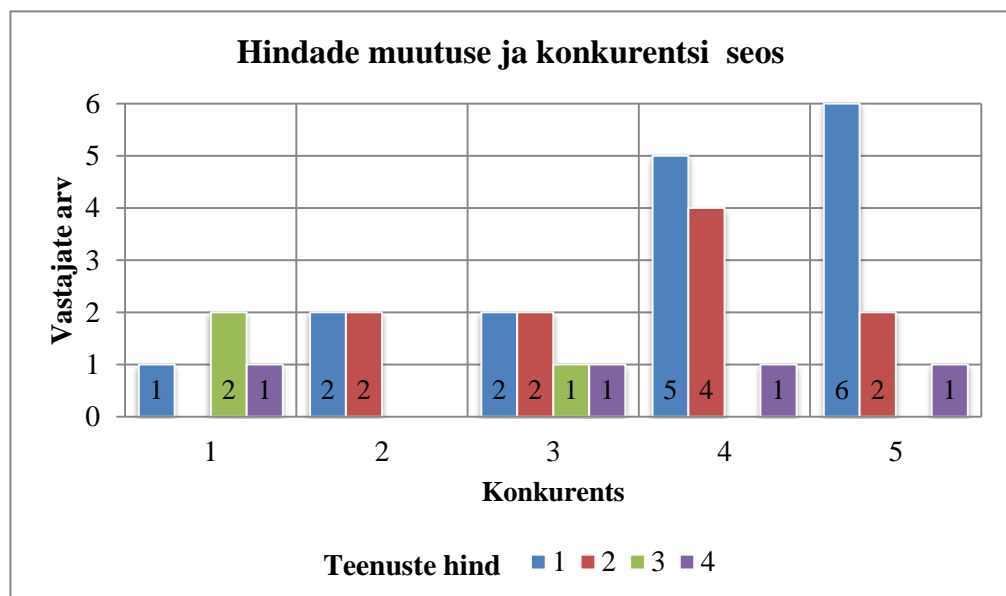
Antud tulemustest on näha, et ettevõtted soovivad teha investeeringuid, et suurendada pakkumist, kuid neil napib vahendeid. See teema puudutab taas ettevõtte kasumlikult tegutsemise vajadust, mis kataks ära investeeringute vajaduse. 2017. aasta alguses ei

plaani ettevõtteid tõsta hindasid, mis tähendab, et käibemaksumäära tõus mõjutab just otseselt ettevõtte kasumit, seda vähendades.

Joonisel 9 on antud ülevaade, kas ettevõtteid plaanivad teenuste hindasid tõsta ja millist mõju võib see avaldada konkurentsile. Konkurentsipüsivuse hindamiseks paluti ettevõtetel valida teenuse hinna osas kavandatavad võimalikud muudatused nelja vastusevariandi vahel:

- 4 - teenuste hinna tõstmine ei ole kavas,
- 3 - teenuste hinna tõstmine ei ole seotud käibemaksu tõusuga,
- 2 - teenuste hinna tõstmine on kavandatud tulevikus,
- 1 - teenuste hinna tõstmine on kavandatud 2017. aastal.

Oluline oli uurimuse käigus selgitada välja ettevõtete hinnang konkurentsipüsivusele, kasutades võrdluseks teenuse hinna kavandamist, kuna konkurents oli oluline teema ka kommentaarides. Konkurentsipüsivust hinnati 5-palli süsteemis, kus „5“ näitab, et käibemaksu muudatus mõjutab konkurentsipüsivust ja „1“ näitab, et käibemaksu muudatus ei mõjuta konkurentsipüsivust.

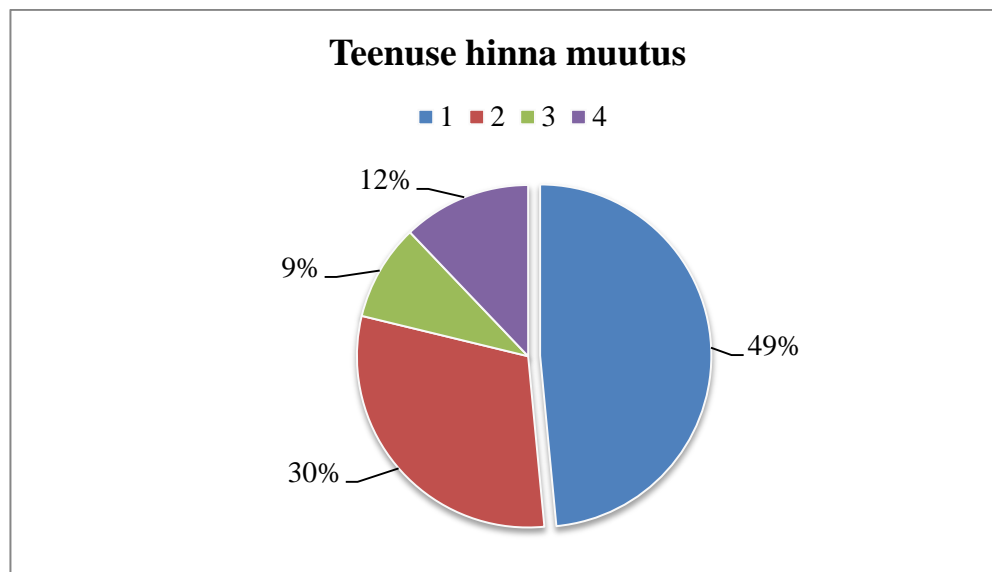

Joonis 9. Ettevõtete hindade kavandamise ja konkurentsiseos (autori koostatud)

Joonisel 9 on näha, et käibemaksumäära tõstmise mõju konkurentsipüsivusel hinnati väga kõrgeks. Ettevõtted, kes hindasid käibemaksumäära tõusu mõju kõrgelt, kavandavad oma hindasid tõsta 2017. aastal. Samas oli ettevõtteid, kes siiski kavandasid oma teenuste hindasid tõsta tulevikus, mille tingib siis käibemaksumäära tõus. Kaks ettevõtet ei arvanud, et käibemaksumäära tõus nende konkurentsipüsivust mõjutaks ja nad ei seostanud teenuse hinna muudatust käibemaksumäära tõusuga.

Eesti Konjunkturiinstituudi poolt läbi viidud uuringus selgus, et majutusteenuse hinnatõusu korral siseturist otsib pigem Eestis odavamat majutust. Väliturist aga otsib majutusteenuse hinnatõusu korral mõnda soodsamate hindadega riiki. (Majutusteenusteenusele kehtestatud..., 2014, lk 37) Sellest tulenevalt on oluline uurida teenuste hinnakujundusega seotud otsuseid, kas plaanitakse hinda tõsta ja millal viiakse sisse olulised muudatused.

Majutusteenuste konkurentsipüsivus on käibemaksumäära tõus kunstlik hinna tõstmine, mis seaduse järgi peaks kõikidel antud teenust pakkuvatel ettevõtetel tõstma hindasid. Teenuste hindasid kavandavad tõsta 2017. aastal peaaegu pooled vastanud ettevõtted. Teenuse hinna tõstmist tulevikus plaanivad 30%, mis näitab pisut vähem kui 1/3 ettevõtete puhul, et lähtutakse konkurentide hinnatõusust. Pärnus ja Pärnu maakonnas tegutsevatest ettevõtetest 12% ei ole kavandanud teenuse hinna muutust. Kokkuvõtvalt ei plaani 2017. aasta algusest veidi vähem kui pooled majutusteenust pakkuvad ettevõtted Pärnus ja Pärnu maakonnas tõsta teenuse hinda. Kõige väiksema osa joonisel moodustavad aga ettevõtted, kelle hinnatõus on kavandatud juba äristrateegias, mis näitab, et antud ettevõtted on arvestanud võimalike majanduslike ja poliitiliste muutustega.

Joonis 10. Pärnumaa ettevõtete prognoositav mõju teenuse hinnale (autori koostatud)

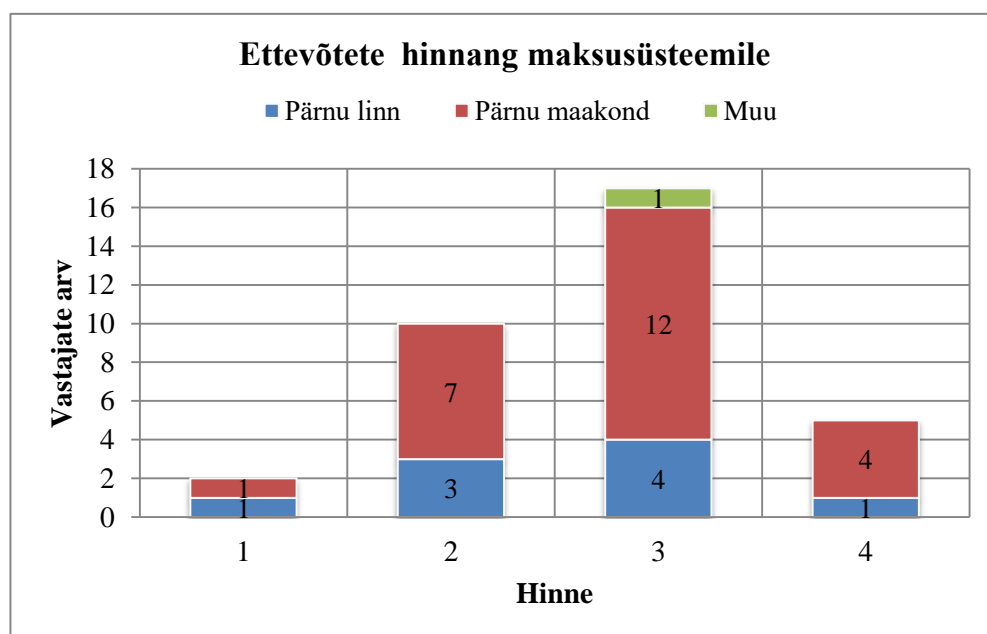
Joonisel 10 on välja toodud ettevõtete poolt avaldatud arvamused majutusteenuse hinna muutuse kohta. Pärnumaa majutusteenust pakkuvatest ettevõtetest 49% ei ole kavandanud hinna tõstmist, mis on peaaegu pool vastanutest. Samas 30% ettevõttest on kavandanud hinnatõusu juba eelnevalt, mis on märk hinnapoliitikast, kuhu kindlasti on arvestatud ka erinevad muudatused.

Eesti Konjunkturiinstituudi poolt läbi viidud uuringus on välja toodud, et enam kui pooled tõstavad hindasid käibemaksumäära tõusu võrra. Hinna jätkaks aga muutmata 18% vastanutest. (Majutusteenusele kehtestatud..., 2014, lk. 37) Pärnus ja Pärnumaal tõstaksid hinda 30%, mis on pisut vähem kui 1/3. Kogu Eestiga võrdluses on see protsent palju väiksem, mis näitab, et Pärnumaal on oluline konkurentsipüsimeis hoida hinda stabiilsena.

Eesti Konjunkturiinstituudi uurimuse kohaselt mõjutab käibemaksumäära tõus pigem negatiivselt töökohtade arvu. Veidi üle poolte vastanud majutusasutustest jätkaks töökohtade arvu samaks. (Majutusteenusele kehtestatud..., 2014, lk. 39) Pärnumaa ettevõtete osas hindas käibemaksumäära tõusu mõju just personalile tehtavate kulude osas vaid 6% vastanutest. Pärnumaa ettevõtetele oli maksumuudatuse mõju kohta valdavalt vastuste valikuteks kulud investeeringutesse (38%) ja teenuse kujundamine (35%). Võrdlusena oli Eesti Konjunkturiinstituudi poolt avaldatud andmete järgi oli

enamuse ettevõtete hinnang maksumäära tõusu mõju investeeringutele negatiivne, 2/3 ettevõtteid tõi välja, et nende investeeringute maht väheneks oluliselt. (*Ibid*, 2014, lk. 47)

Lähtuvalt käibemaksumäära tõusu mõjust ettevõtetele soovis autor uurida, kuidas Pärnus ja Pärnu maakonnas tegutsevad majutusteenust pakkuvad ettevõtted hindavad Eestis toimivat maksusüsteemi (vt joonis 11). Hinnata oli võimalik 5- palli süsteemis, kus „1“ näitas, et maksusüsteem ei ole mõistetav ja on ebaloogiline ja „5“ näitas, et maksusüsteem on Eestis avatud, mõistlik ja loogiline. Joonise 11 põhjal hindavad ettevõtted Eesti maksusüsteemi avatust, mõistlikkust ja loogilisust rahuldavaks.

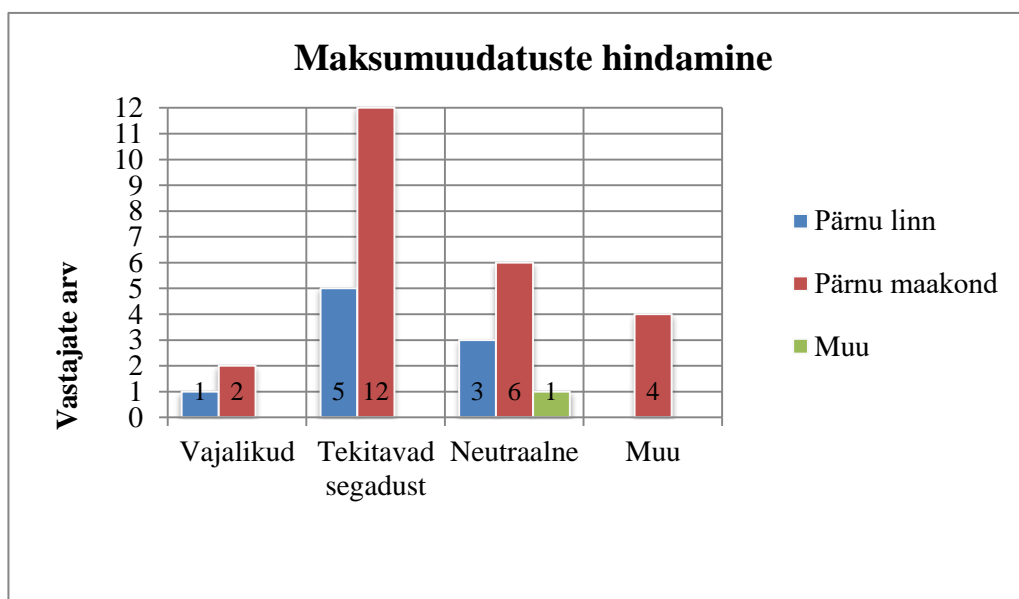
Joonis 11. Pärnu ja Pärnu maakonna ettevõtete hinnang maksusüsteemile asukoha järgi (autori koostatud)

Hinnet „5“ ei andnud ükski ettevõtte ja hinde „1“ valisid kaks ettevõtet, millest üks ettevõtte asub Pärnu maakonnas ja on tegutsenud antud vallas üle 10 aasta. Teine ettevõtte asub Pärnu linnas ja on pakkunud majutusteenust üle kuue aasta. Küsimustiku kommentaarides oli välja toodud ka ettevõtete rahulolematust käibemaksuseaduses tehtavate muudatuse osas, mis on põhjenduseks rahuldava hinde valimisel. Selle tulemuse alusel võib teha järelduse, et maksusüsteem ei toimi ettevõtlast soovivalt.

Rahulolematust tekitavad muudatused, mis pole põhjendatud. Avalikkust on teavitatud ajakirjanduses (Riigikogu kiitis heaks..., 2015), et majutusteenuste käibemaksumäära tõstetakse eesmärgiga suurendada riigi maksutulusid ja vähendada käibemaksuerisusi. Seega on antud maksumuudatus suunatud just riigi eelarve „aukude“ täiteks. Iga maksumuudatus, mis on põhjendatud ja suunatud avaliku sektori hüvanguks, on aktsepteeritav.

Uurimuse oluliseks osaks oli vastanud ettevõtete maksumuudatuste hindamine. Joonisel 12 on välja toodud ettevõtete suhtumine asukohast lähtudes. Vastuste valikus oli välja toodud järgmised kriteeriumid:

- maksumuudatused on vajalikud,
- maksumuudatused tekitavad segadust,
- maksumuudatustesse suhtun neutraalselt,
- muu.

Joonis 12. Majutusteenust pakkuvate ettevõtete maksumuudatuste analüüs lähtuvalt tegevuspiirkonnast (autori koostatud)

Suuremale osale ettevõtetest Pärnu maakonnas tekitavad maksumuudatused segadust. Samas suhtub Pärnu maakonnas tegutsev ettevõtte palju neutraalsemalt muudatustesse. Neli ettevõtet maakonnas ei leidnud sobivat varianti vastusteks ja nii valisid nad vastuse

„Muu“. Pärnu linna osas märkisid kõige rohkem vastajad, et maksumuudatused tekitavad segadust. Paraku on vastanute seas vaid kolm ettevõtet (üks Pärnu linnas, teine Pärnu maakonnas), kes hindasid maksumuudatusi vajalikeks, miss on 9% vastanutest.

Uurimuse viimase punktina oli vastajatel võimalus avaldada oma arvamust antud teema kohta ja alljärgnevalt valik kommentaaridest, täpsem loetelu on välja toodud lisas 3:

- hinnatõus on paratamatu,
- kõlvatu konkurents kasvab veelgi,
- käibemaksu tõusu peetakse valeks otsuseks,
- töötajate koondamine, võimalik ka ettevõtte sulgemine,
- käibemaksu tõus teeb väikeettevõtete konkurentsisis püsimise raskemaks,
- käibemaksu tõstmine ei muuda midagi meie jaoks,
- poleks vaja tõsta, klientuur on väga hinnatundlik,
- iga tõus mõjub negatiivselt, kliendile see ei meeldi,
- maaelu sihipärane väljasuretamine,
- muudatustega leppimine,
- läbimõtle mata otsus,
- kõik hinnad muutuvad,
- Eesti maksuseadused ei soosi ettevõtete tegevust, puudub stabiilsus,
- kliente arvu on raske prognoosida, aga langus mingil määral tuleb,
- suureneb ahvatlus käibe varjamiseks.

Lähtuvalt uurimuses püstitatud eesmärkidest võiks hinnata Pärnu ja Pärnu maakonna majutusteenust pakkuvate ettevõtete vastuste tulemusena käibemaksumäära tõusu võimalikku mõju negatiivseks. Ettevõtete otsuseid mõjutavad peamiselt asukoht ja konkurents. Samuti on oluline majutusasutuse tegutsemise aeg turul ja paindlikkus. Peamiselt võib mõjutab maksumäära muutus ettevõtte kasumit, kuna hindasid ei plaanita tõsta 2017. aasta algusest ja ettevõtte katab maksutõusu oma kasumist. Kasumi vähendamine mõjutab aga omakorda nii investeeringuid kui ka teenuste arendamist pidurdavalt, mida prognoosisid kõige enam ka Pärnu ja Pärnu maakonna ettevõtted.

Ettevõtted hindasid maksusüsteemi pigem rahuldavaks, st maksusüsteem on mõistetav, vastajad saavad aru maksusüsteemi olulisusest riigi tegevuses. Samas tekitavad pidevad muudatused ebakindlust nii ettevõtetele kulude ja tulude prognoosimisel kui ka teiste riikide koostööpartnerite tegevuse kasumlikkuse osas Eestis. Pärnu linnas asuvad ettevõtted on valdavalt suuremad, mis sesoonsust arvestades puutuvad rohkem kokku nõudluse ja pakkumuse seosega. Sageli on nõudlus madalam ja kõik majutuskohad ei ole täidetud klientidega. Enamus puhkajaid on üksikisikud ja selletõttu on nad hinnatundlikumad. Pärnu maakonna ettevõtetel võrdub nõudlus enamasti pakkumisega, kuna tehakse koostööd teiste erinevate ettevõtetega, kes korraldavad maapiirkondades mitmeid üritusi. Üritusi korraldavad ettevõtted ei ole ka nii hinnatundlikud, seega kujundab nõudluse pigem kliendi koostööle suunatud aktiivne tegevus ja rahulolu.

KOKKUVÕTE

Maksundus on valdkond, mis puudutab kõiki ettevõtteid. Maksundusest tekkiv täiendav kulu on maksumaksjale kohustus loovutada oma teenitud tuludest või müügikäibest osa riigile. Tänu nendele loovutatud maksudele saab maksumaksja vastu korrastatud ja eluks turvalise keskkonna. Maksude kogumise korraldamine mõjutab maksumaksja suhtumist riiki. Tänapäeval on maksustamise põhimõteteks piisaval hulgal rahaliste vahendite laekumine riigieelarvesse, mille tagamiseks on valitsus kujundanud maksusüsteemi.

Tarbimise maksukoormus on Eestis järjekindlalt kasvanud alates Euroopa Liiduga liitumisest. Maksukoormuse tõusu eesmärgiks on korraga nii tulu saamine avaliku sektori eelarvesse kui ka inimeste tarbimisharjumiste mõjutamine. Efektiivse maksusüsteemi ülesanne on piisava maksutulukogumine, samas ei tohi raha kogumine olla eesmärk omaette.

Ettevõtluskeskkonda võib pidada Eestis ettevõttesõbralikuks, kuna maksusüsteem omab ettevõtluse vaatepunktist mitmeid positiivseid omadusi, pakkudes võimalusi edasiseks arenguks. Samuti on välja arenenud tugistruktuur, mis toetab ettevõtlust. Eestile on oluline rahvusvaheline maine, et rohkem meelitada siia investeeringuid teistest riikidest. Ettevõtte asukohast lähtuvalt, tuleb arvestada ka regionaalset mõju. Maapiirkonnas asuvate majutusasutuste täitumus ja kasumlikkus on pigem kehvapoolsed. Nii võib maksutõusust lähtudes suureneda kas varimajandus või ettevõtted lõpetavad tegevuse.

Kuna enamikele maailma riikidele on turism majanduslikult oluline, siis rakendatakse turismisektori konkurentsivõime parandamiseks maksuerisusi, mis on standardmäärast madalam käibemaksusüsteem majutusteenustele. Eestis on hetkel majutusteenuse käibemaksumääraks 9%, mida esmalt sooviti tõsta standardmäärani, kuid mitmete

vastasseisudele tõsteti lõpuks 5%. Standardmäärast madalam käibemaksumäär on enamikes EL-i riikides.

Majutusasutuste külastajate enamus on puhkusereisijad, kelle hinnatundlikkus on suurem, kui tööreisijatel. Hinnatõusu korral muudetakse pigem puhkuse veetmisel sihtriiki ja nii on tõsine oht, et klientide arv väheneb ja ettevõtetele on raske püsida konkurentsist teiste riikidega. Ettevõtted peavad väga oluliseks, et riik panustaks konkurentsivõime tõstmisele.

Autor viis töö empiirilises osas läbi küsimustiku analüüsi, millega uuris käibemaksumäära muudatuste võimalikku mõju Pärnumaal majutusteenust pakkuvatele ettevõtetele. Küsimustikule vastas 35 ettevõtet, kelle vastustest selgus ka maksusüsteemi tajumine, mis mõjutab oluliselt riigi tulude laekumist. Küsimustiku tulemusi analüüsides leidis autor, et käibemaksutõusu võimalik mõju Pärnumaa ettevõtetele on negatiivne ja mõjutab otseselt ettevõtte kasumit, mille tulemusena väheneb investeeringute suurus ja pidurdub teenuse arendus. Antud mõjude leevendamiseks on vaja tõsta teenuste hindasid, kuna seadusega on käibemaks tarbija maks ja ei tohi olla koormavaks ettevõttele.

Autor sai kinnitust väitele, et käibemaksumäära tõus mõjutab Pärnumaal majutusasutuste teenuste hindasid, mis võib kaasa tuua külastajate arvu vähenemise ja raskusi konkurentsist püsimisel nii riigi siseselt kui ka väljapoole. Lähtudes klientide hinnatundlikkusest ja nõudlusest on majutuse käibemaksumääratõusu mõju erinev Pärnu linnas ja Pärnu maakonnas. Sellest tulenevalt võib käibemaksu tõus mõjutada nii Pärnu linna, linnaümbruse kui ka maapiirkondades tegutsevate ettevõtete elujõulisust.

Maksude tõstmine (langetamine) toimub kõikides riikides. Sageli pole pääsu maksude tõstmisest, kui ei soovita riigile raha laenata, mis oma olemuselt on ajutine lahendus. Selleks, et teha muudatusi maksumäärades, tuleb teha kõigepealt põhjalik analüüs ja lasta spetsialistidel hinnata saadud tulemusi. Vastasel juhul võib tekkida erinevaid probleeme ja kasu asemel tekitatakse hoopis kahju. Töö eesmärgiks oli analüüsida käibemaksu kui ühe riikliku maksu muudatusi ja võimalikke tagajärgi, keskendudes majutusteenuse käibemaksumäära oodatavale tõusule.

VIIDATUD ALLIKAD

- Bandy, G., (2015). *Financial Management and Accounting in the Public Sector*. New York: Routledge
- Bunescu, L., (2015). *Tax performance assessment in Scandinavian countries*. Studies in Business & Economics Vol. 10 Issue 1, p47-65. 19p. 11
- Copenhagen Economics. (2007). *Study on reduced VAT applied to goods and services in the Member States of the European Union*. Retrieved from http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/study_reduced_vat.pdf
- Eesti Maksumaksjate Liit.(2013) *Pöördumine Riigikogule seoses maksumuudatustega*. Loetud aadressil <http://www.maksumaksjad.ee/modules/news/article.php?storyid=5750> Elling, T. *Käibemaks. Abiks tudengile ja töötavale praktikule*. (2014). Tallinn Print Best Trükikoda OÜ
- European Commission. (2012). *Taxation trends in the European Union*. 269 p. Retrieved from http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-6_en.pdf
- Eurostat. (2014) *Taxation trends in the European Union*. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5786841/KS-DU-14-001-EN.PDF/7bec4a16-f111-4386-a4b4-8f1087be1063?version=1.0>
- Fullerton, D., Metcalf, G., E. (2002). *Tax incidence*. NBER working paper 8829. 85 p. Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w8829>
- Hagelberg, R. (2007). *Rahaasjadest ja riigi rollist nende korraldamisel*. Tallinn: Eesti Pank
- Johansson, Å., Heady, C., Arnold, J., Brys & B., Vartia, L.(2008). *Tax and economic growth*, 85p. Retrieved from <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/41000592.pdf>
- Kommer, A. (2004). *Avaliku sektori ökonomika*. Sisekaitseakadeemia

- Külaviir, A. (2010). *Majanduslangus tõstis Eesti maksukoormust*. Eesti Majanduse Teataja Nr 5 (228)
- Lehis, L., (2015). *Eesti maksuseaduste kommentaarid*. Tallinn: Casus Tax Services
- Lehis, L., (2012). *Maksuõigus*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda
- Lill, A. (2011). *Kriisiaastate maksumuudatuste mõju Balti riikides* Statistikaamet. Loetud aadressil <https://statistikaamet.wordpress.com/tag/maksud/>
- Majandus – ja kommunikatsiooniministeerium (2013). *Eesti riiklik arengukava 2014-2020*. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/aktiisa/3191/1201/3015/lisa.pdf>
- Myles, G.D. (2009). *Economic Growth and the Role of Taxation – Theory*. OECD Economics Department. 59 p. Retrieved from [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=eco/wkp\(2009\)54](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=eco/wkp(2009)54)
- Nömmann, S., Kärsna, O., Tammert, P., Oro, L., Tomson, A., Nömmann, T., (2013) *Maailma maksunduse trendid*. Tallinn: Riigi Teataja Kirjastus
- Palts, M. (2015). *Arvamuse esitamine käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta*. Eesti Kaubandustööstuskoda. Loetud aadressil http://www.koda.ee/public/159_05_2015_Kaibemaksuseaduse_muutmise_seadus.pdf
- Plakk, S. (2005). *Maksuhaldur: 2006. aasta prioriteet on käibemaks*. Eesti Maksu- ja Tolliamet. Loetud aadressil <http://www.emta.ee/?id=3040>
- Pärnu Maavalitsus.(2014). *Arengustrateegia Pärnumaa 2030+ .* Loetud aadressil <http://parnu.maavalitsus.ee/documents/181369/6442116/Arengustrateegia+P%C3%A4rnumaa+2030%2B.pdf/2dc76e92-31b4-4d6e-b9d9-c8ed0e82fd3f>
- Rahandusministeerium. (2015). *Käibemaks*. Loetud aadressil <http://www.fin.ee/maksu-ja-tollipoliitika?id=280>
- Raju, O. (2010). *Maksud, riigieelarve ja majanduskriis*. Loetud aadressil http://www.mattimar.ee/publikatsioonid/majanduspoliitika/2010/45_Olev_Raju.pdf
- Pealinn. (2015). Riigikogu kiitis heaks vastuolulised aktsiiside tõusud. Loetud aadressil <http://www.pealinn.ee/koik-uudised/riigikogu-kiitis-heaks-vastuolulised-aktsiiside-tousud-n146348>
- Riigiportaal. (2015). *Ülevaade Eesti maksusüsteemist*. Loetud aadressil https://www.eesti.ee/est/teemad/ettevotja/maksud_ja_toll/ulevaade_eesti_maksususteemist_1

- Riigiteataja. (2015). *Käibemaksuseadus*. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13197272?leiaKehtiv>
- Riigiteataja. (2002) *Maksukorralduse seadus*. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/109022016003>
- Senaj, M., Vyškrabka, M. (2015). *Labor Tax Harmonization in a Multi-Country Model*. Finance a Uver: Czech Journal of Economics & Finance. Vol. 65 Issue 3, p192-210. 19p.
- Stanciu D. (2014). *The Excise duty fraud in the case of crossborder operations with petroleum products*. Annals of the University of Oradea, Economic Science Series. Vol. 23 Issue 1, p532-540. 9p.
- Statistikaamet. (2015). Loetud aadressil <https://www.stat.ee/53709>
- Statistikaamet. (2016). *Majutatud, kuu*. Loetud aadressil <http://www.stat.ee/36710>
- Statistikaamet. (2016). Loetud aadressil <http://www.stat.ee/53709/?highlight=riigieelarve>
- Stiglitz, J.E. (1995). *Ühiskondliku sektori ökonoomika*. Tallinn. Külim
- Ten-Team. (2012). Käibemaksu käsiraamat.
- Tingas, R., Euroliidu maksutrendid. 2011 EML Maksumaksja
[<http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1277>]
08.03.2016
- Turism. 2016 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
[<https://www.mkm.ee/et/tegevused-eesmargid/turism>] 05.04.2016
- Ulst, E., Hanson, M. (1996). *Riigirahandus II*. Tartu Ülikooli Kirjastus
- Võrk, A., Kaarna, R. (2010). *Eesti maksukoormuse areng: jaotus, mõjud ja tulevikuvalikud*. Poliitikauuringute Keskuse Praxis. Loetud aadressil http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Valitsemine_ja_kodanike%C3%BChiskond/Kodanike_ja_poliitikakujundajate_dialoog__V%C3%9CF_/praxis_nr5_veeb.pdf
- Äripäev. (2015). *Hotellid kaitsevad erisust. Sester lubab turismi teisiti toetada*. Loetud aadressil <http://svensester.ee/aripaev-hotellid-kaitsevad-erisust-sester-lubab-turismi-teisiti-toetada/>

Lisa 1. Liikmesriikide käibemaksumäärad 2014

RIIK	STANDARD KM määr	VÄHENDATUD KM määr
Austria	20%	10% -toiduained, raamatud, ravimid, reisijatevedu, ajalehed, kultuuri- ja vabaajaürituste sissepääs, majutus
Belgia	21%	6% - toiduained, raamatud, vesi, ravimid, raviteenus, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus 12% - restoraniteenus
Bulgaaria	20%	9% - majutus
Eesti	20%	9% - majutus, raamatud, ajalehed, ravimid
Hispaania	21%	10 % - ravimid, meditsiin, reisijate transport, kultuuriürituste sissepääs
Holland	21%	6% - toiduained, raamatud, ravimid, meditsiini-teenus, reisijate transport, kultuuriürituste sissepääs, majutus
Horvaatia	25%	13% - majutus, ajalehed
Iirimaa	23%	9% - ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus, restoraniteenus 13,5% - meditsiiniteenus *4% - toiduained ja 0% raamatud, ravimid, laste riided
Itaalia	22%	10% - ravimid, reisijate transport, kultuuriürituste sissepääs, majutus, restoraniteenus *4% - toiduained, raviteenus, ajalehed, raamatud
Kreeka	23%	6,5% - raamatud, ajalehed, majutus 13% toiduained, ravimid, raviteenus, kultuuriürituste sissepääs
Küpros	19%	5% toiduained, raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, reisijate transport, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs 9% - majutus, restoranid
Leedu	21%	5% - ravimid, meditsiiniteenus 9% - raamatud
Luksemburg	15%	6% - rattad, koduteenused *3% - toiduained, raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, reisijate transport, ajalehed, kultuuri-, spordi- ja vabaajaürituste sissepääs, majutus, restoraniteenus
Läti	21%	12% - raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, ajalehed, majutus
Malta	18%	5% - raamatud, meditsiiniteenus, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs 7% - majutus *0% - toiduained, ravimid
Rumeenia	24%	5% - sotsiaalteenus 9% - raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus

Lisa 1 järg

Poola	23%	5% - toiduained 8% ravimid, meditsiiniteenus, reisijate transport, ajalehed, majutus, restoraniteenus, kultuuriürituste sissepääs
Portugal	23%	6% toiduained, raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, ajalehed, majutus, reisijate transport 13% - toiduained, põllumajandus
Prantsusmaa	20%	5,5% - meditsiiniteenus, toiduained, e-raamatud, raamatud 10% - ravimid, reisijate transport, kultuuriürituste sissepääs, majutus, restoraniteenus *2,1% - ajalehed, ravimid
Rootsi	25%	6% - raamatud 12% - toiduained
Rumeenia	19%	5% - sotsiaalteenus 9% - raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus
Saksamaa	19%	7% - toiduained, raamatud, meditsiiniteenus, reisijate transport, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus
Slovakkia	20%	10% - raamatud, toiduained, meditsiiniteenus, ravimid, kultuuriürituste sissepääs
Sloveenia	22%	9,5% - toiduained, raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus
Soome	24%	10% - raamatud, ravimid, reisijate transport, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus 14% - toiduained, restoraniteenus
Suurbritannia	20%	5% - kinnisvar renoveerimine *0% - toiduained, raamatud, ravimid, meditsiiniteenus, reisijate transport, ajalehed, laste riided
Taani	25%	
Tšehhi	21%	15% - toiduained, raamatud, meditsiiniteenus, ravimid, reisijate transport, ajalehed, kultuuriürituste sissepääs, majutus
Ungari	27%	5% - raamatud, ravimid, meditsiiniteenus 18% - toiduained, majutus
* topeltvähendatud KM määr		

Lisa 2. Elektrooniliselt saadetud küsimused

1. Ettevõtte ärivorm:
  - Aktsiaselts
  - Osaühing
  - Füüsilisest isikust ettevõtja
2. Ettevõtte tegevusaeg:
  - 1 – 5 aastat
  - 6 – 10 aastat
  - 10 - ... aastat
3. Ettevõtte äritegevus toimub:
  - Pärnu linnas
  - Pärnu maakonnas
  - Mis vallas ...
4. Kas ettevõtte on käibemaksukohuslane?
  - Ja
  - Ei
5. Kas ettevõtte üks põhiteenustest on majutusteenus?
  - Ja
  - Ei, siis nimetage veel ....
6. Kuidas hindate oma ettevõtte äriolukorda?
1-5, kus 5- väga hea, ettevõtte teenib kasumit, 4 – hea, ettevõtte on hooajaliselt kasumis, 3 – rahuldav, ettevõtte tulud ja kulud on võrdsed, 2 – mitterahuldav – ettevõtte töötab kahjumiga, 1 – ettevõtte plaanib oma tegevust lõpetada
7. Kuidas hindate oma ettevõtte investeeringuid?
1 – 5, kus 5- ettevõtte on teinud alles hiljuti olulisi investeeringuid, 4 – ettevõttel on plaanis teha lähiajal lisainvesteeringuid, 3 – ettevõttel on plaanis teha investeeringuid, kuid vahendeid napib, 2 – mitterahuldav – ettevõttel on vaja teha investeeringuid, kuid vahendid puuduvad, 1 – ettevõtte ei ole teinud investeeringuid ja ei plaani neid ka lähitulevikus teha
8. Kuidas hindate nõudlust?
1 – 5, kus 5- nõudlus ületab pakkumise, 4 – nõudlus on kasvav, 3 – nõudlus vastab pakkumisele, 2 – nõudlus jääb alla pakkumisest, 1 – nõudlus on väga väike
9. Kuidas hindate Eesti maksusüsteemi?
1 – 5, kus 5 näitab, Eesti maksusüsteem on avatud, mõistlik ja loogiline ja 1, et maksusüsteem ei ole avatud, ei ole mõistetav ja täiesti ebaloogiline
10. Kuidas suhtute maksumuudatustesse?
  - Maksumuudatused on vajalikud
  - Maksumuudatused tekitavad segadust
  - Maksumuudatustesse suhtun neutraalselt
11. Kuidas hindate käibemaksu muudatuse mõju ettevõttele alates 01,01,2017?

Lisa 2 järg

1 – 5, kus 5 näitab, et käibemaksu muudatus mõjutab väga oluliselt ettevõtte tegevust ja 1, et käibemaksu muudatus ei mõjuta ettevõtte tegevust

12. Millistes valdkondades võib käibemaksu muudatus enim mõjutada:

- Kulud personalile
- Teenuse arendus
- Investeeringud
- Muu...

13. Kui suur on tõenäosus, et plaanite tõsta majutusteenuste hindasid 2017. aastal?

- Teenuste hinna tõstmine on kavandatud 2017. aastal
- Teenuste hinna tõstmine on kavandatud tulevikus
- Teenuste hinna tõstmine ei ole seotud käibemaksu tõusuga
- Teenuste hinna tõstmine ei ole kavas

14. Kuidas hindate võimalust, et käibemaksutõus võib mõjutada Teie ettevõtte konkurentsipüsimist?

1 – 5, kus 5 näitab, et käibemaksu muudatus mõjutab konkurentsipüsimist ja 1, et käibemaksu muudatus ei mõjuta konkurentsipüsimist

15. Milliseid ettepanekuid ja mõtteid on tekitanud uudis käibemaksu tõusu kohta alates 2017. aasta algusest?

.....

Lisa 3. Küsimustikule vastanud ettevõtete kommentaarid

- hinnatõus on paratamatu, kuid kuidas võtavad selle vastu turistid lähiriikidest;
- kõlvalu konkurents kasvab veelgi, kinnisvaramaaklerid, kes teenivad eraisikute kortereid suveks välja rentides niigi suurt varjatud tulu, rikastuvad veelgi enam, MTA tegevus nn. musta üürituru tõkestamisel on olematu ja legaalsed majutusteenuste pakkujad kaotavad, ausas õigusriigis peaks olema vastupidi;
- käibemaksu tõusu peetakse jätkuvalt väga valeks otsuseks, ka väga paljudes teistes Euroopa riikides on käibemaksumäär turismivaldkonnas (majutuses) oluliselt väiksem muu käibemaksumääraga ja positiivselt see majandusele ei mõju, eriti, mis puudutab maal tegutsevaid turismiettevõtjaid. Maal on niikuinii turistide osakaal palju väiksem, palju turiste jääb linna ja maal hakkab see majandusharu üha enam hääbumas;
- töötajaid on koondatud, ei investeerita enam, võib - olla sulgetakse ettevõtte;
- valitsus peab rohkem mõtlema, halvas seisus on ka maaelu, põllumehed;
- käibemaksu tõus teeb väike-ettevõtete konkurentsisis püsimise tunduvalt raskemaks;
- käibemaksu tõstmine ei muuda midagi, ettevõttes korraldatakse peamiselt teiste ettevõtete suvepäevi ja kaheldakse, kas see paneb firmasid suvepäevade korraldamisest loobuma, isegi kui 5% hinnad tõusevad;
- poleks vaja tõsta, klientuur on väga hinnatundlik;
- iga tõus mõjub negatiivselt, kliendile see ei meeldi;
- "Maaelu sihipärase väljasuretamise mõtted :)";
- tuleb leppida muudatustega ja teha valikuid;
- läbimõtle mata otsus;
- kõik hinnad muutuvad, Eesti maksuseadused ei soosi ettevõtete tegevust, puudub stabiilsus, mis ei anna ettevõtetele planeerida pikemaajalisi investeeringuid, seega puudub ettevõtte arengu perspektiiv;
- ettepanekuid pole, sest nagunii viiakse käibemaksu tõus ellu, siin on juba maaturismi poolt palju ära tehtud, aga mingi tõus ikkagi tuleb, teeme sama tööd edasi, kas ka kliente sama palju tuleb, raske öelda, aga kardame, et langus mingil määral tuleb;
- suureneb ahvatlus käibe varjamiseks

SUMMARY

Taxation is an area that affects all the businesses. In taxation the taxpayer is obliged to cede part of their earned revenue or turnover to the state. Due to these ceded taxes the taxpayer gets a structured and safe living environment in return. Organizing the collection of taxes affects the taxpayers' attitude towards their country. Nowadays one of the principles of taxation is to collect a sufficient amount of revenue to the state budget funds, which is assured by government tax.

Consumption tax burden has increased steadily in Estonia since joining the European Union. The aim of the tax burden is to both generate income from the public budget as well as to influence inhabitants' consuming habits. The effective tax collection task is to provide sufficient tax revenues, but at the same time not being a fundraising.

The business environment in Estonia may be considered business-friendly, since the tax system has a number of positive features from business' point of view, providing opportunities for further development. There's also a developed support structure for entrepreneurship. It's essential for a country to have a strong international reputation, in order to attract foreign investors. Depending on the location of the company, one must also take into account the regional impact. Businesses, which are located in a rural property, accommodation occupancy rate and profitability is rather poor. Thus, the tax increase may support growth of the shadow economy or companies may entirely cease their activities .

For most countries tourism is economically important and it's vital for the tourism sector to improve their competitiveness by offering the tax differences. Current VAT rate 9% in Estonia today is lower than the standard rate of accommodation services. Initially it was planned to raise the VAT rate up to the standard, but after several discussions it was increased only by 5%. Estonia's standard VAT rate is lower than in most EU countries.

The majority of the guests are holiday travelers, who are more price sensitive compared to the business travelers. In case of a prices increase holiday travelers would rather change their holiday destination, than agree to pay a higher price - so there is a serious risk that increased VAT rate has a negative impact on the number of customers and causes struggling among accommodation businesses to stay competitive with other countries. Companies consider it essential, that the country would contribute to the enhancement of their competitiveness.

In this paper's empirical part the questionnaire analysis was carried out, which examined the impact of changes in the VAT rate in the hosting facilities of Pärnu County. 35 companies responded to the questionnaire, whose responses clearly showed their perception of the tax system, which greatly affects the state revenue collection. During analyzing the results of the questionnaire it was made sure, that the impact of the VAT increase in Pärnu County is negative for the businesses and will directly affect the company's profits, which reduces the size of investments and hinder the development of service. In order to mitigate these effects, it's essential to increase the prices of the services, as the VAT is a consumer tax and should not be a burden to the company.

According to the results of the questionnaire it was confirmed, that the VAT increase will have an affect on the service prices of lodging facilities in Pärnu County, which could lead to a reduction in the number of visitors and difficulties to remain competitive, both internally and externally. Based on customer price sensitivity and demand, the impact of higher VAT rate on accommodation vary in Pärnu and Pärnu County. Consequently, the increased tax may affect the viability in Pärnu city, around the city as well as in the rural businesses.

Increase (and decrease) of the taxes occurs in all countries. Often it's inescapable increasing the tax rates if it's not recommended to borrow money to the state, which by its nature is a temporary solution. In order to make changes in the rates, first in-depth analysis must be done and let the professionals to evaluate the results obtained. Otherwise, one may face a variety of problems, and instead of good intentions cause harm. The aim of the study was to analyze the changes and consequences of increased VAT rate.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Egne Õispuu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

KÄIBEMAKSUMÄÄRA TÕUSU VÕIMALIK MÕJU PÄRNUMAA
MAJUTUSETTEVÕTETELE

mille juhendaja on PhD Matti Raudjärv

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, 18.05.2016